

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР «ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ»
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ АГРАРНИХ НАУК**

**ФЕДЕРАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ І ФІНАНСИСТІВ
АПК УКРАЇНИ**

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ СІЛЬСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**Федерація професійних
бухгалтерів та аудиторів України**

**Полтавська державна
аграрна академія**

Факультет обліку та фінансів

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

IV Всеукраїнської науково-практичної конференції

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

24 жовтня 2019 р.

м. Полтава

Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю : зб. матер. ІУ Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Полтава, 24 жовтня 2019 р.). Полтава : ПДАА, 2019. 544 с.

Посвідчення УкрІНТЕІ № 685

Затверджено до друку Вченою радою факультету обліку та фінансів Полтавської державної аграрної академії (протокол № 2 від 21.10.2019 р.)

Матеріали конференції спрямовані на науковий пошук, узагальнення та розроблення рекомендацій щодо можливих шляхів вирішення основних проблем розвитку обліку, аудиту та оподаткування підприємств аграрної сфери.

Голова організаційного комітету:

Аранчій Валентина Іванівна – кандидат економічних наук, професор, ректор Полтавської державної аграрної академії (м. Полтава, Україна);

Члени організаційного комітету:

Дорогань-Писаренко Людмила Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, декан факультету обліку та фінансів, професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень Полтавської державної аграрної академії (м. Полтава, Україна);

Жук Валерій Миколайович - доктор економічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії аграрних наук України, заслужений діяч науки і техніки України (м. Київ, Україна);

Мармуль Лариса Олександрівна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування ДВНЗ «Херсонський ДАУ» (м. Херсон, Україна);

Метелиця Володимир Михайлович - доктор економічних наук, директор Інституту обліку та фінансів Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» НААН, (м. Київ, Україна);

Красноручський Олексій Олександрович - доктор економічних наук, професор, завідувач, професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту ХНТУСГ імені Петра Василенка (м. Харків, Україна);

Левченко Зоя Михайлівна– кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю Полтавської державної аграрної академії (м. Полтава, Україна);

Плаксієнко Валерій Якович – доктор економічних наук, професор, завідувач, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю Полтавської державної аграрної академії (м. Полтава, Україна);

Пилипенко Катерина Анатоліївна - доктор економічних наук, доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю Полтавської державної аграрної академії (м. Полтава, Україна);

Тексти матеріалів тез подані в авторській редакції. Відповідальність за точність, достовірність і зміст поданих матеріалів несуть автори. Редакційна колегія може не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

Управлінський облік в системі управління розрахунками з покупцями та замовниками	<i>Є. А. Карпенко, Є. М. Грицаєнко</i>	186
Штрафні санкції за порушення правил обліку пального	<i>Н.Г. Карпенко, М. М. Клименко</i>	189
Завдання обліку видатків закладів освіти	<i>Н.Г. Карпенко, М. П. Мироненко</i>	192
Принципи кодування рахунків в контексті управлінського обліку виробничих витрат підприємства	<i>О.П. Коваль, С.О. Ткачова</i>	195
Організаційні аспекти аналізу майнового стану підприємства	<i>Я. М. Кузьміна</i>	198
Міжнародний підхід до відображення інформації про фінансові результати у фінансовій звітності підприємства	<i>В.А. Лінник, Ю.С. Шакірова</i>	201
Витрати та доходи сімейних молочних ферм: обліковий аспект	<i>О. В. Лега, Р. В. Липський, Н. М. Золотоверх</i>	204
Оплата товарів в інтернет-торгівлі: обліковий аспект	<i>О. В. Лега, Я. І. Вічний, Д. Б. Саулко</i>	207
Особливості первісного визнання продукції сільськогосподарського виробництва	<i>З. М. Левченко, М. В. Єрмолаєва</i>	210
Формування собівартості продукції рослинництва	<i>О. Ю. Литвин, А. І. Іщенко</i>	213
Методи оцінки кредитоспроможності підприємств	<i>О. Ю. Литвин, І. В. Приймак</i>	216
Особливості обліковий процедур розрахунків з постачальниками та підрядниками	<i>Т. П. Мац, О. М. Малига</i>	219
Визнання витрат в статистичному аналізі	<i>Я.О. Мельник, Ж.А. Кононенко</i>	222
Статистичний аналіз собівартості продукції	<i>К. Р. Міхеєва, Ж.А. Кононенко</i>	225
Нормативне регулювання обліку доходів та фінансових результатів згідно з міжнародними стандартами	<i>Т. В. Мокієнко, В. М. Пліщенко, А. Є. Гуріна (Литвяк)</i>	228
Підходи до розуміння сутності та проблеми ідентифікації електронних грошей як об'єкту обліку	<i>Т.В. Нетеса</i>	231
Проблеми формування звіту про фінансові результати (Звіту при сукупний дохід)	<i>Ю. О. Ночовна К. С. Магальян</i>	233
Проблеми обліку основних засобів аграрних підприємств	<i>Ю. О. Ночовна, А. Г. Швець</i>	236
Актуальні питання обліку заробітної плати в умовах глобалізації інформаційних процесів	<i>М. О. Палій</i>	240
Професійна етика та психологічні аспекти бухгалтера	<i>І.Г. Панченко, Ю. О. Романченко</i>	243
Класифікація як основоположний фактор формування облікової політики щодо основних засобів	<i>К.К. Пасюк</i>	246

Актуальні аспекти обліку дебіторської та кредиторської заборгованостей в національній та міжнародній практиці	<i>Л. Р. Пащенко, А. В. Подкич</i>	248
Формування амортизаційної політики підприємства в контексті підвищення його інвестиційної привабливості	<i>О. В. Педяш</i>	253
Зарубіжний та вітчизняний досвід методів обліку витрат для цілей управління підприємством	<i>К. А. Пилипенко, І.О. Крижєвенко</i>	255
Контроль розрахунків з підзвітними особами	<i>К. А. Пилипенко, І. Матіїв</i>	259
Аналіз та система показників оцінювання дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства	<i>К. А. Пилипенко, А. Сінельнікова, Н.С. Полонська</i>	263
Документальне оформлення операцій з обліку запасів	<i>К. А. Пилипенко, Ю.В. Шевченко</i>	268
Власний капітал: удосконалення методики обліку	<i>Н.І. Пластун, Т.М. Воскобойник</i>	271
Витрати на ремонт основних засобів: документування та облік	<i>Т. Б. Прийдак С. В. Токар, В. О. Кириченко</i>	274
Облік палива за смарт-картками	<i>Т. Б. Прийдак, А. В. Шило</i>	277
Баланс (Звіт про фінансовий стан): особливості складання у вітчизняній та зарубіжній практиці	<i>Н.В. Прохар, О.М. Дігтяр</i>	280
Сутність та значення фінансової звітності в управління підприємством	<i>Н.В. Прохар, Н.С. Калініна</i>	283
Товарні запаси: проблемні аспекти визначення поняття	<i>Н.В. Прохар, А.В Керіта</i>	285
Баланс (Звіт про фінансовий стан): історичні аспекти та сучасність	<i>Н.В. Прохар, Н.В. Князева</i>	28
Системи обліку виробничих запасів: практичні аспекти застосування у вітчизняній та міжнародній практиці	<i>Н.В. Прохар, М.С. Кобилка</i>	290
Виробничі запаси: проблемні аспекти сутності та відображення в обліку	<i>Н.В. Прохар, Я.І. Коломієць</i>	293
Фінансова звітність як інформаційна база для прийняття управлінських рішень	<i>Н.В. Прохар, Н.В. Кудлюк</i>	296
Спільні ознаки та відмінності фінансового і податкового обліку дебіторської заборгованості	<i>Н.В. Прохар, В.О. Ладоха</i>	299
Сутність та класифікація грошових коштів	<i>Н.В. Прохар, А.Г. Міфтахова</i>	302
Сутність і класифікація кредиторської заборгованості	<i>Н.В. Прохар А.В. Могила</i>	305
Готова продукція: проблемні аспекти сутності та класифікації	<i>Н.В. Прохар, В.В. Чорнуцький</i>	308
Державний внутрішній фінансовий контроль в Україні	<i>Ю.О. Романченко, А. М. Липко, В.М. Копча</i>	311

Мокієнко Т. В., к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Пліщенко В. М., Гуріна (Литвяк) А. Є.,
здобувачі вищої освіти спеціальності Облік і оподаткування,
Полтавської державної аграрної академії
(м. Полтава, Україна)

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗГІДНО З МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

В Україні прийнято низку нормативних документів, які не тільки регламентують застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності та обліку, але й містять різні роз'яснення для компаній, аудиторів, контролюючих і координуючих органів. Постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.1998 р. № 1706 було затверджено Програму реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням Міжнародних стандартів [6].

Методологічні засади обліку прибутків сформовано у МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки», МСБО 12 «Податки на прибуток», МСБО 33 «Прибуток на акцію», МСБО 41 «Сільське господарство».

Метою МСБО 1 «Подання фінансових звітів» є визначення основи подання фінансових звітів загального призначення для забезпечення їхньої зіставності з фінансовими звітами певного підприємства за попередні періоди, а також з фінансовими звітами інших підприємств.

Фінансовими звітами загального призначення є звіти, що відповідають потребам тих користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їх конкретних інформаційних потреб [1].

Мета МСБО 12 «Податки на прибуток» - визначення облікового підходу до податків на прибуток. Принциповим питанням тут є облік поточних і та майбутніх податкових наслідків: а) майбутнього відшкодування (компенсації) балансової вартості активів (зобов'язань), які визнанні в балансі підприємства; б) господарських операцій та інших подій поточного періоду, які визнанні у фінансових звітах підприємства [3].

Обов'язковим для визнання активу чи зобов'язання є те, що підприємство,

яке передбачає відшкодувати або компенсувати балансову вартість активу чи зобов'язань.

Якщо існує ймовірність, що відшкодування або компенсація балансової вартості такого активу чи зобов'язання збільшить (зменшить) суму майбутніх податкових платежів порівняно з тим, якими вони були б у разі відсутності податкових наслідків відшкодування або компенсації, підприємство згідно з вимогами цього стандарту визначає відстрочене податкове зобов'язання (відстрочений податковий актив), за деякими винятками.

За цим стандартом, підприємство веде облік податкових наслідків господарських операцій та інших подій у такий самий спосіб, як і облік самих господарських операцій та подій.

Аналогом МСБО 12 в Україні є П(С)БО 17 «Податок на прибуток», в якому приведено такі визначення [3]:

- витрати (дохід) з податку на прибуток - загальна сума витрат (доходу) з податку на прибуток, яка обчислена з облікового прибутку (збитку) і складається з поточного податку на прибуток з урахуванням відстроченого податкового зобов'язання і відстроченого податкового активу;

- відстрочений податковий актив - сума податку на прибуток, що підлягає відшкодуванню у наступних періодах у наслідок: тимчасової різниці, що підлягає вирахуванню; перенесення податкового збитку, не включеного до розрахунку зменшення податку на прибуток у звітному періоді; перенесення на майбутні періоди податкових пільг, якими скористатися у звітному періоді неможливо;

- відстрочене податкове зобов'язання - сума податку на прибуток, який сплачуватиметься в наступних періодах з тимчасових різниць підлягають оподаткуванню.

МСБО 12 «Податки на прибуток» визнає відстрочені податкові активи, якщо ймовірно, що будуть оподатковані прибутки і до них можна застосувати відстрочений податковий актив [3].

У тих випадках, коли підприємство має податкові збитки за минулі періоди, воно визнає відстрочений податковий актив лише тією мірою, якою підприємство має достатні тимчасові різниці, що підлягають оподаткуванню, або є

переконання (крім свідчення), що буде достатній оподаткований прибуток.

МСБО 18 «Дохід» дає таке визначення доходу - це валове надходження економічних вигід протягом певного періоду, що виникає в ході звичайної діяльності підприємства, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження, а не в результаті внесків учасників капіталу.

У міжнародних стандартах бухгалтерського обліку відсутнє визначення поняття витрат. Отже незалежно від того, що визначення у цих стандартах подібні вони мають суттєві відмінності [4].

Таким чином, ведення обліку за міжнародними стандартами полегшило роботу бухгалтерів, підприємства яких мають справу з іноземними партнерами, а отже і покращало б імідж країни.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» / Верховна рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_013 (дата звернення 11.10.2019).

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» / Верховна рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_020 (дата звернення 11.10.2019).

3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 12 «Податки на прибуток» / Верховна рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_012 (дата звернення 12.10.2019).

4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 «Дохід» / Верховна рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_025 (дата звернення 07.10.2019).

5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 41 «Сільське господарство» / Верховна рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_027 (дата звернення 07.10.2019).

6. Упровадження міжнародних стандартів фінансової звітності: краща світова практика, українські реалії та досвід країн СНД [Електронний ресурс]. URL: <http://www.nabu.com.ua/Analytics/MSFO.pdf>.

Нетеса Тетяна Вадимівна,
магістрант спеціальності «Облік і оподаткування»,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
(м. Полтава, Україна)

ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЕЛЕКТРОНИХ ГРОШЕЙ ЯК ОБ'ЄКТУ ОБЛІКУ

Сучасний розвиток економіки відбувається поряд із стрімким розвитком науки і технологій. Надзвичайно швидко розвиваються інформаційні технології і Інтернет. З'являються принципові нові способи здійснення розрахунків, до яких можна віднести електронні гроші.

Визначення сутності поняття “електронні гроші” постійно перебуває в полі зору науковців і практиків, оскільки трансформація уявлення про електронні гроші відбувається під впливом появи нових механізмів їх емісії, збереження та передачі.

Крім того, використання електронних грошей, як і будь-чого нового, стикається з низкою проблем, пов'язаних перш за все з недостатнім досвідом їх використання в господарському обігу підприємствами, державними органами та споживачами.

Сьогодні у науковій літературі можна спостерігати широку дискусію з приводу сутності електронних грошей та ідентифікації їх як засобу платежу і об'єкту обліку, через неоднозначністю їх природи, різні технологічні рішення і недосконалість нормативного регулювання. Узагальнення здійснене С. Шамоном дає можливість визначити п'ять основних підходів до розуміння природи електронних грошей. Тобто електронні гроші можна розглядати як: форму безготівкових грошей; грошові зобов'язання банку; право вимоги; аналог цінного паперу; еквівалент грошей [4]. Кожен з цих підходів має право на існування, що відповідно дає можливість ідентифікувати і оцінювати електронні гроші підприємству в бухгалтерському обліку як грошові кошти, еквіваленти грошових коштів, дебіторську заборгованість або інвестиції в цінні папери.

Крім того різноманітні технології, засобами яких реалізовані електронні гроші порушує питання документування операцій в бухгалтерському обліку.

Використання електронних грошей в Україні регламентується «Положенням про електронні гроші в Україні», відповідно до якого, електронні гроші – це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими, ніж емітент, особами і є грошовим зобов'язанням емітента [3], відповідно до якого, емісію електронних грошей в Україні можуть здійснювати лише банки і лише в національній валюті – у гривні.

Такий стан нормативного регулювання унеможливорює використання в господарській діяльності зарубіжних «неакредитованих», але популярних платіжних систем з використанням електронних грошей як для здійснення так і для отримання платежів.

Тож можемо констатувати необхідність подальшого вивчення теоретичних, і практичних аспектів ідентифікації і відображення в обліку операцій з розрахунками електронними грошима, на рівні державних методологічних рад, які повинні чітко регламентувати застосування такого платіжного інструменту, як електронні гроші.

Список використаних джерел:

1. Любимов М. Кулик В. Вплив Е-бізнесу на розвиток системи бухгалтерського обліку [Текст]. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2016. № 4. С. 33-38.
2. Пантелеєва Н. Нові форми грошей в умовах формування інформаційного суспільства. *Вісник Національного банку України*. 2015. № 5. С. 25-31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2015_5_6.
3. Постанова НБУ 04.11.2010 № 481 «Положення про електронні гроші в Україні» URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10>
4. Шимон, С. Електронні гроші: форма грошей чи майнові права вимоги? [Текст]. *Юридична Україна : Щомісячний правовий часопис*. 2015. №9. С. 36 - 41.
5. Шишкова Н. Л. Мороз Є. Ю. Електронні гроші: сутність та проблеми використання в Україні. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2017. № 4. С. 39-51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2017_4_7.

***Науковий керівник - Любимов Микола Олександрович, к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Ю. О. Ночовна, к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
К. С. Магальян, магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Полтавського університету економіки і торгівлі
(м. Полтава, Україна)

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ (ЗВІТУ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД)

Фінансовий результат є важливим фактором економічного та соціального розвитку будь-якого підприємства. Він виступає основним джерелом формування його власного капіталу, забезпечує здатність до самофінансування, автономність, фінансову стійкість, ділову активність, інвестиційну привабливість та конкурентоспроможність. З огляду на це проблеми розкриття інформації про фінансові результати у публічній фінансовій звітності, яка підлягає обов'язковому оприлюдненню, аудиту та аналізу, набувають особливої гостроти та актуальності.

За останні роки за даною проблематикою захищено кілька кандидатських дисертацій, які у своїй більшості мають цільове або галузеве спрямування. У них, зокрема, виокремлено етапи еволюції прибутку, удосконалено порядок організації обліку прибутку за центрами відповідальності, уточнено класифікацію прибутку торговельного підприємства, розроблено концептуальні засади обліку прибутку в умовах застосування сучасних інформаційних систем і технологій (Кузнецова С.О.); уточнено сутність понять „прибуток” і „збиток”, виділено кількісну і якісну сторони у трактуванні цих категорій, розроблено класифікацію фінансових результатів у розрізі продуктивного (порядок формування) та правового (порядок використання) аспектів, внесено пропозиції щодо удосконалення обліку і звітності про фінансові результати аграрних підприємств (Прохар Н.В.); сформовано адаптивну систему обліку і контролю прибутку сільськогосподарських підприємств, розроблено модель контролінгу процесу формування прогностичного прибутку (Гуцаленко Л.В.); удосконалено модель управління операційним прибутком торговельних підприємств, що заснована на врахуванні чинників, які впливають на його величину з

використанням механізму операційного важеля (левериджу) (Вороніна В.Л.); удосконалено механізм використання облікової політики як інструменту ідентифікації та управління господарськими ризиками суб'єкта господарювання з метою моніторингу та мінімізації їх впливу на формування фінансових результатів (Якименко М.В.); удосконалено класифікацію фінансових результатів підприємства і обґрунтовано найбільш важливі способи групування інформації про формування і розподіл прибутку з метою підвищення аналітичності облікових даних задля задоволення потреб різних груп користувачів (Врублевська О.Б.).

Проте, наразі недостатньо дослідженими та дискусійними є проблеми відображення у звітності фінансових результатів з урахуванням галузевих особливостей діяльності конкретних підприємств.

Й надалі не вирішеними залишаються окремі організаційні та методичні проблеми складання першого звіту про фінансові результати за МСФЗ, зближення вимог національним та міжнародних стандартів, в тому числі і стосовно розкриття у фінансовій звітності інформації про фінансові результати.

На сьогодні відсутні офіційні державні регламенти щодо трансформації фінансової звітності за МСФЗ, що призводить до вільного трактування окремих положень Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», залучення значних фінансових і трудових ресурсів для вирішення цих питань.

Важливим для розуміння цього процесу є визначення таких понять, як перший звітний період і дата переходу на МСФЗ. Адже згідно з вимогами МСФЗ 1 «Перше застосування міжнародних стандартів фінансової звітності» перший звітний період являє собою останній звітний період, що охоплюється першою звітністю. Під датою переходу розуміють початок самого раннього періоду, у відношенні якого підприємство представляє порівняльну інформацію в першій фінансовій звітності. Отже, для того, щоб провести трансформацію фінансової звітності на кінець періоду необхідно провести всі коригування залишків на початок періоду і відобразити їх в кореспонденції з рахунками обліку доходів і

витрат. Тому підприємства, які збираються скласти фінансову звітність за МСФЗ, повинні заздалегідь визначити необхідні для цього ресурси, передбачити майбутні зміни у формуванні облікової політики, виконати всі вимоги МСФЗ в частині підготовки вступного балансу, забезпечити порівнянність даних звітності.

З метою побудови ефективної інформаційної моделі про доходи, витрати та фінансові результати підприємства, здатної задовольняти потреби різних категорій внутрішніх і зовнішніх користувачів, важливим є удосконалення змісту та структури вітчизняної форми Звіту про фінансові результати у напрямку узгодження вимог фінансового й податкового обліку, усунення податкових різниць, уточнення показників сукупного доходу, розкриття інформації про розподіл та використання прибутку за напрямками, оптимізації переліку статей з достатнім, але не обтяжливим ступенем деталізації.

Очевидно усе це дасть можливість спростити сам процес формування Звіту про фінансові результати, його узгодженість з іншими формами фінансової та податкової звітності, підвищить його інформативні та аналітичні властивості, сприятиме прийняттю більш виважених оперативних та стратегічних рішень.

Список використаних джерел:

1. Ночовна Ю.О. Особливості розкриття інформації про фінансові результати у фінансовій звітності за національними та міжнародними стандартами / Ю.О. Ночовна // Ефективна економіка. – 2018. – №11.

2. Ночовна Ю.О. Сучасні проблеми обліку фінансових результатів підприємства / Ю.О. Ночовна // Реформування обліково-контрольної системи підприємств України за міжнародними стандартами : монографія / за ред. Н.О. Лоханової. – Харків: «Діса плюс», 2018. – 220 с.

Ю. О. Ночовна, к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
А. Г. Швець, магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Полтавського університету економіки і торгівлі
(м. Полтава, Україна)

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасному інформаційному середовищі бухгалтерський облік основних засобів переживає період пошуку нових ідей щодо їх визнання, оцінки, класифікації, документального оформлення, відображення в обліку та у звітності. Від достовірної облікової інформації про основні засоби значною мірою залежать управлінські рішення, спрямовані на зміцнення матеріально-технічної бази аграрних підприємств, забезпечення її розширеного відтворення, залучення інвестицій, досягнення стабільного економічного зростання. Адже в розвинутих країнах прослідковується стійка тенденція до сприйняття облікової системи як важливого елемента економічної безпеки та дієвого фактору підвищення конкурентоспроможності бізнесу.

Проблеми обліку основних засобів ніколи не втрачали своєї актуальності та завжди залишалися дискусійними, що знайшло своє відображення у дослідженнях багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених. Проте не зменшуючи вагомості проведених наукових досліджень, зазначимо, що наявність невирішених питань, дискусійність багатьох теоретичних положень, а також їх важливе прикладне значення обумовлюють необхідність подальшого удосконалення обліку основних засобів, у тому числі з урахуванням особливостей діяльності аграрних підприємств. Насамперед, це стосується категорійного апарату, порядку формування первісної та справедливої вартості основних засобів, їх оцінки на дату звітності, вибору ефективних методів нарахування амортизації, обліку землі, інвестиційної нерухомості, орендованого та законсервованого майна. Наразі недостатньо дослідженими залишаються особливості податкових розрахунків операцій з основними засобами згідно з ПКУ та їх невідповідність вимогам П(С)БО й МСФЗ. Потребують удосконалення

зміст і структура первинних документів, порядок відображення господарських операцій на синтетичних й аналітичних рахунках, у фінансовій та статистичній звітності. Не менш важливими є проблеми обліку витрат на поточний ремонт, модернізацію, реконструкцію, ліквідацію, оренду, інвестування, приватизацію основних засобів.

З огляду на це за останні роки захищено декілька докторських та кандидатських дисертацій, присвячених вирішенню актуальних проблем обліку основних засобів (табл. 1).

Таблиця 1

**Критична оцінка останніх наукових досліджень з обліку
основних засобів**

Тема дослідження	ПІБ дослідників	Проблеми, що досліджуються	Авторські пропозиції
<i>Докторські дисертації</i>			
Методологія та організація обліку необоротних матеріальних активів, ТНЕУ, 2018 р. [1]	Кафка Софія Михайлівна	Вдосконалення та розвиток теоретико-методологічних, організаційних і практичних засад бухгалтерського обліку необоротних матеріальних активів відповідно до вимог широкого кола користувачів інформації в частині забезпечення всіх її якісних характеристик	Удосконалено класифікацію необоротних активів, підходи до оцінки забезпечення витрат на виведення основних засобів з експлуатації та відновлення земельних ділянок, порядок аналітичного та синтетичного обліку витрат на ремонт необоротних активів, лізингових операцій у лізингодавця, структуру робочого плану рахунків з обліку основних засобів підприємств
Розвиток бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки: теорія, методологія, практика, ІАЕ, 2010 р. [2]	Жук Валерій Миколайович	Забезпечення розвитку теорії бухгалтерського обліку під впливом доктрин інституціональної теорії, теорії фізичної економії, концепції сталого розвитку, інших досягнень економічної науки та розробка на цій основі концепції розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки та механізмів її реалізації	Удосконалено методичні підходи до бухгалтерського обліку та оцінки біологічних активів і земель сільськогосподарського призначення, критично оцінено й упорядковано порядок їх аналітичного та синтетичного обліку; розроблено нові наукові підходи до формування інституту професійних бухгалтерів, сформульовано Концепцію розвитку цього інституту в аграрній сфері; запропоновано нові підходи до організації бухгалтерського обслуговування суб'єктів малого бізнесу на селі

<i>Кандидатські дисертації</i>			
Облік і аналіз основних засобів на підприємствах водопостачання і водовідведення, ОНЕУ, 2013 р. [3]	Самбурська Наталія Іванівна	Обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій з удосконалення обліку і аналізу основних засобів на підприємствах водопостачання і водовідведення з урахуванням їх особливостей і потреб інформаційного забезпечення управлінської діяльності	Розроблено новий практичний інструментарій для аналізу ефективності використання основних засобів; удосконалено зміст і структуру первинних документів та облікових регістрів з обліку основних засобів, методикау синтетичного та аналітичного обліку їх руху; удосконалено класифікацію поточних і капітальних ремонтів основних засобів; розроблено форми внутрішньої звітності про стан, рух та ефективність використання основних засобів
Облік і внутрішньо господарський контроль необоротних активів на підприємстві, ТНЕУ, 2011 р. [4]	Федоронько Наталія Іванівна	Обґрунтування теоретичних, методичних та практичних засад обліку і внутрішньогосподарського контролю необоротних матеріальних активів для забезпечення ефективного функціонування підприємств вугледобувної промисловості та розроблення рекомендацій щодо їхнього вдосконалення в сучасних умовах господарювання	Уточнено трактування понять “необоротні активи”, “необоротні матеріальні активи” й “основні засоби”; удосконалено підходи до визначення необоротних активів за змістом, формою, організаційно-структурною побудовою та правовим характером; удосконалено класифікацію необоротних активів за місцями експлуатації та центрами формування витрат; розроблено сучасні моделі прогнозування необоротних; форми здійснення обліку та контролю необоротних активів з використанням автоматизованих інформаційних систем
Бухгалтерський облік та аудит відтворення основних засобів: теорія і практика, НАСОА, 2010 р. [5]	Гуменюк Антоніна Федорівна	Обґрунтування і розробка практичних рекомендацій щодо подальшого розвитку і вдосконалення бухгалтерського обліку та внутрішнього аудиту відтворення основних засобів у сучасних умовах господарювання	Розроблено методичні підходи щодо обліку поліпшення основних засобів при передачі їх в операційну оренду; удосконалено порядок автоматизації обліку відокремлених компонентів основних засобів, наявності дорогоцінних металів в об’єктах основних засобів, формування та використання фонду відновлення основних засобів, обліку витрат на поліпшення основних засобів у ході капітального ремонту

Сприймаючи переваги економічно розвинутих країн в підходах до

стандартизації бухгалтерського обліку та фінансової звітності, Україні необхідно активніше впливати на формування методології обліку в аграрній сфері, з якою наша країна позиціонує своє лідерство в Європі та світі. З огляду на це нормативно-правове та науково-методичне забезпечення розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки мають стати справою актуальною і невідкладною, особливо стосовно основних засобів. Адже технічний стан основних засобів вітчизняних підприємств аграрного бізнесу характеризується високим ступенем зносу та низьким рівнем оновлення, низькою залишається ефективність використання основних засобів та окупність капітальних інвестицій, наростає потреба в інноваційному розвитку матеріально-технічної бази аграрних підприємств.

Список використаних джерел:

1. Кафка С. М. Методологія та організація обліку необоротних матеріальних активів: автореф. докт. дис. / С. М. Кафка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 40 с.
2. Жук В. М. Розвиток бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки: теорія, методологія, практика: автореф. докт. дис. / В. М. Жук. – К.: ІАЕ, 2010. – 41 с.
3. Самбурська Н. І. Облік і аналіз основних засобів на підприємствах водопостачання і водовідведення: автореф. канд. дис. / Н. І. Самбурська. – Одеса: ОНЕУ, 2013. – 22 с.
4. Федоронько Н. І. Облік і внутрішньогосподарський контроль необоротних активів на підприємстві: автореф. канд. дис. / Н. І. Федоронько. – Тернопіль: ТНЕУ, 2011. – 22 с.
5. Гуменюк А. Ф. Бухгалтерський облік та аудит відтворення основних засобів: теорія і практика: автореф. канд. дис. / А. Ф. Гуменюк. – К.: НАСОНА, 2010. – 21 с.

М. О. Палій,
здобувач вищої освіти факультету обліку та фінансів
Полтавська державна аграрна академія
(м. Полтава, Україна)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Облік виплат працівникам займає одне з центральних місць у системі бухгалтерського обліку, тому що є невід'ємною частиною діяльності будь-якої організації. Саме праця є одним з найважливіших елементів витрат виробництва та обігу. Виплати є основним джерелом прибутків робітників підприємства, і тому за їх розподілом здійснюється контроль.

Розвиток соціально-трудових відносин багато в чому залежить від рівня виплат працівникам, удосконалення цих відносин, політика грошових доходів населення повинна ґрунтуватися на реальній вартості праці, щоб усунути існуючі, сьогодні, диспропорції на споживчому ринку, і в мотиваціях до праці. Виплати працівникам були, є і ще тривалий час будуть важливим якісним показником економічного господарювання.

Організація та методика обліку розрахунків з оплати праці відбувається згідно норм чинного законодавства. До основних з них можна віднести Конституцію України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Закон України «Про оплату праці», Закон України «Про відпустки», Податковий кодекс України, Цивільний кодекс.

В умовах сучасного ринкового механізму через формування сукупного попиту виплати працівникам забезпечують не лише основи відтворення робочої сили, вони стають дедалі вагомішим чинником відтворення суспільного виробництва.

Одним із альтернативних методів вдосконалення обліку розрахунків за виплатами працівникам є автоматизація усього бухгалтерського обліку, що діє на підприємстві, якщо до цього часу всі розрахунки відбувалися в паперовому форматі, проте якщо організації до цього часу автоматизували процес, то

необхідно лише покращити наявний стан. Адже автоматизований облік дає змогу швидко та зручно створювати, обробляти, використовувати та зберігати документи.

Для цього підприємству необхідно лише обрати один або кілька зручних для нього програмних продуктів із запропонованих на ринку («1С: Зарплата і Управління Персоналом для України», «Парус – заробітна плата», «М.Е.Дос», «Галактика: Управління персоналом», «SmartFin» та інші).

Програма «1С: Зарплата і Управління Персоналом для України» дозволяє проводити: планування потреб у персоналі; забезпечення бізнесу кадрами; управління компетенціями та атестація працівників; управління навчанням персоналу; управління фінансовою мотивацією персоналу; ефективно планування зайнятості персоналу; облік кадрів і аналіз кадрового складу; трудові відносини, зокрема кадрове діловодство; розрахунок заробітної плати персоналу; управління грошовими розрахунками з персоналом, враховуючи депонування; розрахунок регламентованих законодавством податків і внесків із фонду оплати праці; відображення нарахованої зарплати і податків у витратах підприємства [2].

У версії 8.0 «Документ «Нарахування зарплати працівникам організацій» є основним механізмом для розрахунку періодичних нарахувань і утримань, а також податків на зарплату працівників. На виконання розрахунку користувачеві потрібно зазначити необхідні параметри розрахунку, після чого інші дії можуть бути виконані автоматично. Причому автоматично розраховуються і утримання: податок з доходів фізичних осіб, суми позик, за якими настав строк погашення, аліменти та інше. Результати автоматичного розрахунку податків і внесків користувач може виправити вручну. Виплата зарплати у програмі можлива як за відомістю, так і за окремими ордерами. Ця програма забезпечує також широкий набір звітів, що дозволяють покрити всі потреби бухгалтера щодо заробітної плати.

Автоматизація обліку розрахунків із заробітної плати забезпечує виконання основних технологічних процедур опрацювання вхідних даних

безпосередньо з участю і на робочому місці користувача, забезпечує здійснення основних інформаційних процедур з масивами даних та формування необхідних вихідних документів, їх тривале збереження, транспортування, захист від втрати, пошкодження і несанкціонованого втручання [1].

Наступним елементом удосконалення обліку оплати праці є зміна способу її виплати. У сучасних умовах господарювання найбільш раціональним способом виплати заробітної плати є використання платіжних карток. Із цією метою на підприємствах створюють зарплатний проект. Такий спосіб оплати праці, який має такі переваги: спрощення процедури виплати заробітної плати; скорочення витрат, пов'язаних з інкасацією наявних коштів; можливість виплати заробітної плати працівникам у випадку їх відсутності; відсутність необхідності депонування заробітної плати й зберігання її в касі підприємства; значна оптимізація документування виплати заробітної плати [3].

Саме тому удосконалення організації обліку розрахунків за виплатами працівникам є актуальною проблемою сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Вдосконалення обліку заробітної плати працівників підприємства. URL: <https://naub.oa.edu.ua/2018/вдосконалення-обліку-заробітної-пла> (дата звернення 30.09.2019).

2. Крутова А., Нестеренко О. Облік праці та її оплати в інформаційній системі підприємства торгівлі. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. Сер.: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. – 2015. – Вип. 2. – С. 174–187. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2015_2_16 (дата звернення 30.09.2019).

3. Особливості обліку оплати праці в сучасних умовах та шляхи його вдосконалення. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/8_ukr/126.pdf (дата звернення 30.09.2019).

Науковий керівник: Тютюнник С. В., к.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю ПДАА

Панченко І. Г., здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування» ОКР «Магістр»,
Романченко Ю. О., к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю;
Полтавська державна аграрна академія (м. Полтава, Україна)

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ БУХГАЛТЕРА

Професійна етика представляє собою сукупність морально-етичних принципів, які визначають причетність людини до обов'язку перед професією. Дотримання принципів етики питання взаємин професійної діяльності і суспільства, довіри до професії. В основному вона зачіпає ті сфери діяльності, де існує взаємодія людей та їх залежність від дій професіонала, наслідки яких можуть серйозно вплинути на життя людини.

Норми професійної етики визначають завдання бухгалтерської професії, які допомагають у досягненні максимального рівня ефективності і, звичайно, задоволення вимог інтересів суспільства, країни. Кодекс етики професійних бухгалтерів носить нормативний характер і вважається обов'язковим для застосування і використання у всіх країнах – членах МФБ.

Етичні принципи бухгалтера в міжнародній практиці регулюються професійними організаціями, тому принципи і норми, зафіксовані в кодексах етики, бухгалтери повинні дотримуватися.

Кодекс визнає, що задачі професії бухгалтера полягають у виконанні роботи відповідно до найвищих стандартів професіоналізму, з метою досягнення найкращих результатів роботи і в цілому у дотриманні суспільних інтересів [3].

Кодекс етики складається з трьох частин:

– частина А: Загальне застосування кодексу – застосовується до всіх професійних бухгалтерів;

– частина Б: Професійні бухгалтери-практики – застосовується до публічно практикуючих професійних бухгалтерів;

– частина В: Професійні бухгалтери в бізнесі – застосовується до найманих професійних бухгалтерів [1].

Етичні норми ґрунтуються на традиціях і звичаях вітчизняної практики бухгалтерського обліку. У бухгалтера в процесі професійної діяльності розвиваються наступні особисті якості: цілеспрямованість, наполегливість, систематизація інформації, об'єктивність життєвих поглядів, стійкість інтересів, єдине дотримання принципів, відстоювання власного погляду, прямолінійність, практичність, відповідальність, здатність долати велику кількість перешкод заради домінуючої ідеї. Бухгалтер повинен добре орієнтуватися в особистих особливостях та індивідуальних потребах своїх підлеглих [2].

Важливо, щоб працівник умів викликати довіру у керівника, адже бухгалтер зазвичай має доступ до усіх аспектів фінансової діяльності, тому ніхто не захоче брати на роботу особу, яка викликає враження ненадійної людини. Важливим компонентом успішної роботи бухгалтера є вміння мовчати (адже часто доводиться зберігати комерційну таємницю). Не менш важливим є вміння розраховувати свій час, включно – розуміння власних цілей, вміння класифікувати плани та цілі за ступенем важливості та терміновості; вміння говорити «ні» та визначати необхідні межі; здатність вибрати для себе оптимальний інструментарій автоматизації, засвоїти його та використовувати з максимальною ефективністю.

Бухгалтеру в межах колективу необхідно вміти: організувати групову роботу, вміти делегувати повноваження, вміти розпізнати конфлікти, регулювати їх, переводячи у конструктивне русло; вміти розпізнавати маніпуляції і адекватно на них реагувати, стійкість до стресів. Уміння точно відчувати свій внутрішній стан, баланс між особистими потребами та робочими обов'язками [4].

Невід'ємним компонентом роботи бухгалтера є уміння прогнозувати, що ґрунтується на професійних компетенціях, які має отримати студент. Професія бухгалтера, як більшість професій суперечлива. З одного боку вона дуже популярна, оскільки ріст популярності та престижності своєю чергою був обумовлений ростом рівня оплати такого виду праці, незважаючи на те, що зміст

саме цього виду діяльності практично не змінився. З іншого боку, ця професія дуже складна, так як труднощі і проблеми при роботі не завжди усвідомлюються.

Щодо психологічних якостей бухгалтера, то варто зауважити, що насамперед необхідно досягти високого рівня розвитку таких, як от: акуратність, відповідальність, зосередженість, терплячість, скрупульозна уважність, здатність до самоперевірки та самоконтролю, цілеспрямованість, організованість, наполегливість та пунктуальність.

Список використаних джерел:

1. Кодекс етики професійних бухгалтерів. Рада з Міжнародних стандартів етики бухгалтерів. URL: <https://utka.su/ZkxJR>
2. Кутузова Е. Е. Психология совместности сотрудников бухгалтерии / Е. Е. Кутузова // Бухгалтерский учёт. – 2002. №1. – С. 76-77.
3. Профессиональная этика бухгалтера и восстановление доверия. URL: <https://utka.su/mIw7K>.
4. Сухотина К. А. О потребностях подчиненных главного бухгалтера / К. А. Сухотина // Главная книга. Конференц-зал. – 2010. №10.

Пасюк Костянтин Костянтинович,
магістрант спеціальності «Облік і оподаткування»,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
(м. Полтава, Україна)

КЛАСИФІКАЦІЯ ЯК ОСНОВОПОЛОЖНИЙ ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Ефективне управління підприємством можливе лише за умови забезпечення необхідною інформацією для обґрунтування управлінських рішень. Це досягається завдяки правильній організації бухгалтерського обліку на підприємстві, частиною якої є облікова політика. Необхідність виваженого підходу до формування облікової політики щодо основних засобів пов'язана з використанням різних методик, наявністю альтернативних варіантів бухгалтерського обліку основних засобів.

Правильна організація обліку основних засобів сприяє ефективному використанню машин, обладнання, виробничих площ та інших засобів праці, які у своїй сукупності утворюють виробничо-технічну базу і визначають виробничу мету господарства.

Поінформованість про наявність засобів праці та постійний контроль за їх ефективним використанням мають велике значення в управлінні виробничою діяльністю кожного підприємства. Цьому має сприяти добре побудований їх облік.

За результатами аналізу наукових праць, нами встановлено, що для ефективного функціонування облікової системи в контексті обліку і контролю основних засобів надзвичайно велике значення має обґрунтована їх класифікація відповідно до потреб управління. Відповідно, класифікація основних засобів є базою для формування облікової політики підприємства щодо основних засобів, оскільки впливає на:

- розробку робочого плану рахунків бухгалтерського обліку основних засобів і встановлення цінової межі віднесення об'єктів до основних засобів чи до малоцінних необоротних матеріальних активів;
- визначення форм первинних документів з обліку наявності і руху основних

засобів, що будуть використовуватися на підприємстві.

- визначення порядку проведення інвентаризації основних засобів;
- визначення порядку оцінки основних засобів при їх надходженні, і, особливо, на дату звітності, оскільки необхідно встановити критерії проведення переоцінки для кожної групи основних засобів;
- визначення методів нарахування амортизації, що будуть використовуватися на підприємстві для кожної групи основних засобів;
- визначення критеріїв віднесення ремонтів до капітальних чи поточних;
- інші рішення, необхідні для організації бухгалтерського обліку основних засобів.

Отже, необхідною умовою раціональної організації обліку і формування облікової політики щодо основних засобів є їх класифікація, завдяки чому основні засоби розподіляють на групи, які підлягають обліку та контролю на бухгалтерських рахунках. Для забезпечення своєчасного та правильного обліку основних засобів та контролю за їх збереженням і використанням на підприємстві повинна бути розроблена економічно обґрунтована класифікація основних засобів за такими ознаками: натурально-речовим складом, функціональним призначенням, використанням, належністю, за відношенням до галузі народного господарства.

Список використаних джерел:

1. Власюк Т. М., Юзюк І. І. Основні засоби: організаційно-методичні аспекти формування облікової політики підприємства. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. 2014. № 2. С. 197-206. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknutd_2014_2_32.
2. Домбровська Н. Р. Економічна сутність основних засобів та їх класифікація. *Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси*. 2012. Вип. 9(1). С. 340-349. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9\(1\)_51](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9(1)_51).
3. Очеретько Л. М., Солодовнік М. В. Проблеми відображення в обліку основних засобів. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 1. С. 263-267. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_1_58.

Пашенко Лілія Романівна, ЗВО СВО «Магістр»,
Подкич Анна Вікторівна, ЗВО СВО «Магістр»,
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»,
Полтавської державної аграрної академії
(м. Полтава, Україна)

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТЕЙ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ТА МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ

В сучасних умовах в процесі діяльності підприємство не завжди здійснює розрахунки з іншими підприємствами або фізичними особами одночасно з передачею майна, виконанням робіт, наданням послуг. У зв'язку з цим у нього виникає дебіторська або кредиторська заборгованість, які визначаються як сума заборгованості на певну дату.

На сьогоднішній день повернення коштів дебіторами є однією з основних проблем підприємства. Зростання обсягів дебіторської заборгованості призводить до погіршення стану ліквідності підприємств, тим самим збільшуючи ризик банкрутства. Сучасні умови господарювання вимагають вирішення цілого ряду проблем, однією з яких є гармонізація ведення обліку дебіторської заборгованості вітчизняними підприємствами з міжнародними стандартами та вимогами.

Іншою стороною розрахунків виступає кредиторська заборгованість, так як сьогодні існує чимало підприємств, діяльність яких можлива тільки завдяки зобов'язанням перед постачальниками. Тобто практично не маючи власного капіталу, підприємство бере в кредит товар (під реалізацію) і отримує значні прибутки не ризикуючи при цьому власним капіталом. Зобов'язання підприємства за розрахунками з постачальниками та підрядчиками займають дуже важливе місце в системі управління діяльністю підприємства [1]. Це аргументується тим, що приймаючи управлінські рішення щодо тактичних чи стратегічних планів підприємства, керівник в першу чергу робить аналіз чи перевірку фінансової звітності, а особливо зобов'язань підприємства, що дає

змогу визначити його фінансову стійкість, незалежність та в кінцевому результаті прибутковість.

Проблемам обліку дебіторської заборгованості присвячені праці таких вітчизняних та зарубіжних науковців, як Ф. Бутинець, С. Голов, Н. Гура, О. Коблянська, Л. Ловінська, М. Чумаченко, С. Грей, Б. Нідлз, Д. Кізо та інші. Однак окремі аспекти обліку заборгованості в Україні та за кордоном залишаються дискусійними та потребують подальших наукових досліджень.

Тема обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками розглядається провідними вітчизняними та іноземними науковцями з бухгалтерського обліку, серед них доцільно виділити таких, як М. Д. Біляк, Ф.Ф. Бутинець, Г. В. Власюк, Н. Г. Горицька, О. В. Лишиленко, та інші.

Проте ряд питань досі залишаються недостатньо вивченими, що зумовлює актуальність даної теми для подальшого дослідження.

Основним вітчизняним нормативно – правовим документом, який регулює відображення в бухгалтерському обліку дебіторської заборгованості є П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». Згідно з ним дебіторська заборгованість визначається як сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Під дебіторами слід розуміти юридичних та фізичних осіб, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів [3].

В Україні методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації щодо зобов'язань та її розкриття у фінансовій звітності визначені П(С)БО 11 «Зобов'язання» [4]. У міжнародній практиці порядок визначення та відображення короткострокових зобов'язань визначається відповідно до МСБО1 «Подання фінансових звітів» та МСБО 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи».

У зарубіжних країнах не існує окремого стандарту щодо регулювання дебіторської заборгованості. Окремі аспекти визначені в МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання», МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». Зокрема у МСБО 32

дебіторська заборгованість трактується як фінансовий актив, але конкретного визначення цього поняття міжнародні стандарти не дають [2].

Рахунки, на яких ведеться облік дебіторської та кредиторської заборгованостей в Україні та за кордоном, наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Рахунки обліку дебіторської та кредиторської заборгованостей у вітчизняній та зарубіжній практиці

Вітчизняна практика	Зарубіжна практика
Облік дебіторської заборгованості	
18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»	«Рахунки до отримання»
34 «Короткострокові векселі одержані»	«Знижки за оплату в строк»
36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»	«Втрачені знижки за оплату в строк»
37 «Розрахунки з різними дебіторами»	«Витрати на сумнівну заборгованість»
38 «Резерв сумнівних боргів»	«Резерв сумнівних боргів»
Облік кредиторської заборгованості	
63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	«Рахунки до сплати»
64 «Розрахунки з бюджетом за податками та платежами»	«Знижки за оплату в строк»
68 «Розрахунки з різними кредиторами»	«Втрачені знижки за оплату в строк»

Згідно з пп. 14.1.11 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України № 2755-VI від 02 груд. 2010 р, безнадійна заборгованість - це заборгованість, що відповідає одній з таких ознак:

а) заборгованість за зобов'язаннями, щодо яких минув строк позовної давності;

б) прострочена заборгованість, що не погашена внаслідок недостатності майна фізичної особи, за умови, що дії кредитора, спрямовані на примусове стягнення майна боржника, не призвели до повного погашення заборгованості;

в) заборгованість суб'єктів господарювання, визнаних банкрутами у встановленому законом порядку або припинених як юридичні особи у зв'язку з їх ліквідацією;

г) заборгованість, яка виявилася непогашеною внаслідок недостатності коштів, одержаних після звернення кредитором стягнення на заставлене майно

відповідно до закону та договору, за умови, що інші дії кредитора щодо примусового стягнення іншого майна позичальника, визначені нормативно-правовими актами, не призвели до повного покриття заборгованості;

г) заборгованість, стягнення якої стало неможливим у зв'язку з дією обставин непереборної сили, стихійного лиха (форс-мажорних обставин), підтверджених у порядку, передбаченому законодавством;

д) прострочена заборгованість померлих фізичних осіб, а також осіб, які у судовому порядку визнані безвісно відсутніми, недієздатними або оголошені померлими, а також прострочена заборгованість фізичних осіб, засуджених до позбавлення волі.

У процесі придбання (заготівлі) товарно-матеріальних цінностей і взаємодії з контрагентами підприємство може виявити порушення договірних умов (невідповідність цін, арифметичні помилки в розрахункових документах, недостача понад норм природного убутку, інші порушення умов договору про асортимент, упаковку тощо, виявлені при отриманні цінностей, що надійшли тощо).

Першочерговими завданнями під час здійснення контролю дебіторської і кредиторської заборгованостей є: забезпечення юридичної обґрунтованості кожної суми дебіторської та кредиторської заборгованості; вивчення причин виникнення заборгованостей та прорахування їх наслідків; здійснення заходів щодо стягнення дебіторської заборгованості та з'ясування існування реальної можливості погашення кредиторської заборгованості; регулярне проведення інвентаризацій розрахунків на підприємстві та контроль за строком позовної давності.

Список використаних джерел:

1. Белокоз О. Внутрішній аудит дебіторської та кредиторської заборгованостей торговельних підприємств / О. Белокоз // Економічний аналіз : зб. наук. праць. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2011. Вип. 9. Ч. 1. URL: http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ecan/2011_9_1/pdf/byelokoz.PDF.

2. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО), видані Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами станом на 1 січня 2013 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_015.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 627. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 08.02.2014 № 48. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.

*** Науковий керівник – Дугар Тетяна Євгеніївна, к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю Полтавської державної аграрної академії

Педяш Оксана Володимирівна,
магістрант спеціальності «Облік і оподаткування»,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
(м. Полтава, Україна)

ФОРМУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

Відповідно до принципу відповідності нарахування доходів і витрат, вартість основного засобу не може бути віднесена на витрати підприємства в тому періоді, коли він був придбаний. Протягом усього терміну корисного використання вартість необоротних активів повинна бути списана на витрати підприємства шляхом періодичного нарахування амортизації.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» передбачає можливість використання різних методів нарахування амортизації підприємством, що в свою чергу надає різні розрахункові величини амортизаційних відрахувань, що впливає на собівартість виготовленої продукції, витрати звітного періоду і, відповідно, на розрахункову величину отриманого прибутку (збитку) звітного періоду. Це доводить важливість формування правильної амортизаційної політики підприємства і необхідність виважено підходити до вибору методів амортизації.

До її основних завдань амортизаційної політики належать:

- визначення амортизації як витрат, що включаються в собівартість продукції, та як джерела нагромадження коштів для відтворення основних засобів;
- обґрунтування доцільності використання певного методу нарахування амортизації основних засобів;
- затвердження в наказі про облікову політику обраного методу нарахування амортизації;
- документальне оформлення операцій з основними засобами, зокрема з нарахування амортизації;

- формування системи первинних документів на основі здійснення господарських операцій з нарахування та розподілу амортизації;
- відображення записів господарських операцій в облікових реєстрах на підставі первинних документів [5, с. 2].

Відтак актуальним стає питання формування амортизаційної політики підприємства в контексті підвищення його інвестиційної привабливості. З огляду на це особливу увагу привертають можливості застосування різних методів нарахування амортизації з метою здійснення впливу на розрахункове значення фінансового результату і відповідно на розмір податку на прибуток. Тож, не втрачає актуальність проблема обґрунтування доцільності використання методів нарахування амортизації для стимулювання інвестиційної привабливості підприємства.

При цьому слід пам'ятати, що вимоги Податкового кодексу України щодо нарахування амортизації необоротних активів в основному співпадають із положеннями національних стандартів бухгалтерського обліку. Проте мають місце окремі відмінності, які обов'язково необхідно враховувати в процесі формування амортизаційної політики підприємства.

Подальші дослідження необхідно сконцентрувати на визначенні шляхів ефективної реалізації в Україні Концепції амортизаційної політики, враховуючи передовий зарубіжний досвід застосування методів прискореної амортизації в контексті стимулювання інвестиційної привабливості підприємства.

Список використаних джерел:

1. Моссаковський В. Шляхи вдосконалення обліку амортизації / В. Моссаковський, Т. Кононенко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – № 4.
2. Осіпчук С.Г. Система первинного обліку амортизації як джерела відтворення основних засобів/ С.Г. Осіпчук // Вісник ЖНАЕУ. – 2011 – С. 2.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2736-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 27.04.2000 р. № 92. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>

Пилипенко К.А., д.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю
Кривеженко І.О., ЗВО СВО Магістр, спеціальності облік і оподаткування
Полтавської державної аграрної академії
(Україна, м. Полтава)

ЗАРУБІЖНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД МЕТОДІВ ОБЛІКУ ВИТРАТ ДЛЯ ЦІЛЕЙ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Витрати є однією з найважливіших економічних категорій, яка відображає інформацію, необхідну для формування ціни на виготовлений продукт, забезпечення та зростання прибутку підприємства, прийняття ефективних управлінських рішень. Дієва система управління витратами є запорукою успішного функціонування будь-якого підприємства. Управління витратами передбачає реалізацію різних функцій, систем та методів управління.

Методами управління витратами вважають облік і калькулювання витрат. У вітчизняній практиці ведення обліку затрат на виробництво розглядає чотири методи: позамовний, попроцесний, попередільний і нормативний. За вибором об'єкта обліку виробничих витрат усі існуючі системи можна поділити на основні методи: позамовний та попередільний.

На сучасних підприємствах застосовують традиційні методи обліку витрат, які передбачають лише розрахунок собівартості продукції, не враховуючи витрат, як об'єкта управління. Іноземний досвід переконує в ефективності застосування багатьох новітніх методик обліку та калькулювання витрат.

Позамовний метод обліку витрат на виробництво використовують у індивідуальному та дрібносерійному виробництвах. До таких виробництв належать: суднобудівне, меблеве, авіабудівне, машинобудівне, металообробне та інші – тобто це ті виробництва, де можливо визначити витрати з окремого замовлення або окремої партії продукції.

Собівартість замовлень (робіт) визначають методом сумування всіх витрат з дня відкриття замовлення до його закінчення, калькуляція складається після того, коли буде виконано замовлення. Це є недоліком позамовного методу, тому

що в умовах виконання виробів за замовленням протягом тривалого часу дуже важко визначити собівартість окремого замовлення за певний місяць.

Труднощі пов'язані з тим, що непрямі витрати розподіляються в кінці завершення робіт і до завершення звітної періоду фактичну собівартість визначити неможливо.

У тому випадку, коли витрати виробництва не можуть бути повністю віднесені до окремого замовлення або до деяких з них, використовують попередільний метод або комбінацію двох методів – позамавного та попередільного.

Попередільний метод обліку застосовують на виробництвах з однорідною за вихідною сировиною, матеріалом і характером обробки масовою продукцією. Перетворення сировини на готову продукцію на таких підприємствах відбувається в умовах безперервного й короткого технологічного процесу чи ряду послідовних виробничих процесів, кожний з яких або група яких являють собою окремі самостійні переділи (фази, стадії) виробництва (наприклад, у хімічній, нафтохімічній, лісовій, металургійній, текстильній, шкіряній, харчовій галузях промисловості). Попередільний метод обліку застосовують також у виробництвах з комплексним використанням сировини [2, с. 138].

При застосуванні попередільного методу облік витрат ведуть за калькуляційними статтями витрат у розрізі видів або груп продукції по переділах.

Відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, було розроблено Методичні рекомендації для застосування на українських підприємствах, відповідно до яких доцільно використовувати систему, яка відкриває нові суттєві можливості для вдосконалення обліку й аналізу витрат – директ-костинг [1, 5].

Американський учений Дж. Харісон у 1936 р. запропонував систему директ-костинг, яка полягає в тому, що записи виробничого (управлінського) та фінансового обліку об'єднують у загальну систему й відображають у головній книзі. Регулярно виробничі витрати та звіт про прибутки й збитки подають

керівництву у вигляді залежності даних «вартість – обсяг виробництва – прибуток». Такий метод називають моністичною системою ведення обліку.

Систему директ-костинг широко застосовують у країнах з ринковою економікою, вона являє собою метод зрізаної (неповної) собівартості. Згідно із цим методом обліку й калькулювання виробничі витрати поділяють на змінні та постійні. При цьому постійні витрати вважають витратами поточного періоду, не відносять на собівартість, не розподіляють між виробами (об'єктами калькулювання), а прямо відносять на результати господарської діяльності (збитки). Облік витрат і визначення собівартості готової продукції ведуть тільки за змінними витратами. За змінними витратами оцінюють незавершене виробництво та залишки готової продукції [3, с. 67].

Існують як переваги так і недоліки застосування системи директ-костинг, представлені нами у табл. 1.

Таблиця 1

Переваги та недоліки застосування системи директ-костинг

Система обліку витрат директ-костинг	
ПЕРЕВАГ СИСТЕМИ	НЕДОЛІКАМИ СИСТЕМИ
1. Собівартість, обсяги виробництва й прибуток, які завжди можна отримати з періодичної звітності.	1. Дуже важко без помилки виокремити постійні витрати від змінних.
2. Прибуток за певний період не змінюється під впливом постійних накладних витрат при зміні залишків товарно-матеріальних цінностей.	2. Під час переходу від системи повного розподілу витрат до системи директ-костинг виникають серйозні проблеми у визначенні податку на доходи, оцінюванні запасів при складанні звітів.
3. Звіти про витрати виробництва й доходи, складені за системою директ-костинг більшою мірою відповідають інтересам керівництва фірми, ніж складені за системою розподілу витрат між виробами.	3. Характер і мета управлінського та фінансового обліку настільки різні, що об'єднувати їх недоцільно.
4. Показники маржинального доходу дають змогу оперативно оцінити виробу на основі базових критеріїв: займаної території, категорій замовників, ринків збуту пального, вимірювання потужностей, можливості роботи машино-годин обладнання, вартості використаних матеріалів тощо.	4. Система складна і дорога

Джерело [4, с. 102].

Незважаючи на недоліки система, її використовують великі компанії багатьох країн світу. А в Україні застосування системи директ-костинг запроваджується дуже повільно, а якщо точніше, то взагалі майже не використовується. На багатьох підприємствах поділу витрат приділяють дуже мало часу, зазвичай до змінних витрат зараховують всі прямі витрати, а до умовно-постійних – загальновиробничі та невиробничі витрати. Це докорінно неправильно, такий розподіл надає недостовірну інформацію про собівартість.

На нашу думку, першочергові проблеми, які потрібно вирішити для того, щоб запровадити в дію цю систему, такі: перехід на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку всіх вітчизняних підприємств; удосконалення управлінського обліку на підприємствах України; удосконалення облікової політики підприємств, зокрема правильний і точний розподіл витрат на постійні та змінні.

Список використаної літератури:

1. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості : Наказ Державного комітету промислової політики України від 2 лютого 2001 р. № 47.
2. Економіка підприємства : навч. посіб. / А.В. Шегда, Т.М. Литвиненко, М.П. Нахаба та ін., за ред. А.В. Шегди. 2-е вид., стер. К. : Знання – Прес, 2002. 335 с.
3. Володькіна М.В. Економіка промислового підприємства : навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2004. 196 с.
4. Лучко М.Р., Бенько І.Д. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. Тернопіль : Економічна думка, 2004. 236 с.
5. Кочерга С. В., Пилипенко К. А. Облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. К. : ЦНЛ, 2005. 262 с.

Пилипенко К.А., д.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю
Матіїв Іванна, ЗВО СВО бакалавр спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Полтавської державної аграрної академії
(Україна, м. Полтава)

КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ

Підзвітними особами вважаються (можуть бути) особи які працюють на підприємстві і одержали кошти авансом на відрядження або на здійснення господарських операцій.

Підзвітні особі кошти видаються з каси підприємства згідно наказу керівника при наявності довідки з бухгалтерії що за підзвітною особою немає заборгованості по раніше виданих авансах. Фактичний час перебування особи у відрядженні вираховується за відмітками в квитках щодо виїзду з основного місця роботи і приїзду до місця постійної роботи.

Термін відрядження визначається керівником підприємства, але не можуть бути більшим ніж 30 календарних днів в межах України. І 60 календарних днів за кордоном.

За відрядженням зберігається місце постійної роботи. А також його середній заробіток за час відрядження. Відрядженій особі відшкодовуються виплати за проїзд, на проживання, виплачуються добові.

Протягом 5 банківських днів підзвітна особа має повернути невитрачені кошти в касу підприємства і здати авансовий звіт. На підставі отриманого авансового звіту і підтверджуючих документів бухгалтерія відображає синтетичний і аналітичний облік розрахунків з підзвітними особами в регістрах бухгалтерського обліку.

Серед розрахункових операцій особливе місце займають розрахунки з підзвітними особами, які є на кожному підприємстві, незалежно від форми власності та галузі діяльності. Оскільки, операції по розрахунках з підзвітними особами, відображаються і в податковому, і в фінансовому обліку, то на них необхідно звернути особливу увагу. Щодо фінансового обліку - усі суми, які

витрачені підзвітною особою і затверджені керівником включаються до витрат підприємства.

Розрахунки з підзвітними особами призводять до виникнення як дебіторської так і кредиторської заборгованості, стан якої важливий під час прийняття управлінських рішень, тому аудит розрахунків з підзвітними особами набуває актуальності.

Розрахунки з підзвітними особами виникають в основному при оплаті дрібних господарських витрат і витрат у відрядженнях. Перелік осіб, яким видається аванс під звіт, встановлюється наказом керівника, що служить документом на видачу авансу на господарські потреби, а в разі видачі авансу на відрядження оформлюється, крім того, і посвідчення про відрядження.

Облік розрахунків із підзвітними особами ведеться на рахунку № 372 «Розрахунки з підзвітними особами». На дебет цього рахунка відноситься сума виданого авансу.

Як джерела інформації та об'єкти контролю бухгалтерія підприємства подає для перевірки зброшуровані в окремі справи по місяцях чи кварталах року реєстри бухгалтерського обліку, первинні документи, які ведуться на підприємстві.

Послідовність і основні напрями аудиту розрахунків з підзвітними особами:

1. Контроль дотримання правил видачі авансових сум підзвітним особам здійснюється за методом нормативної перевірки за датами видачі з каси, обсягами сум, цільовим призначенням.

2. Перевірка доцільності, правомірності та правильності оформлення відряджень окремих працівників.

3. Контроль звітів про використання підзвітних сум на повноту та достовірність документів з витрат, які підлягають відшкодуванню підзвітним особам, оформлення документів та звітів про використання підзвітних сум.

4. Перевірка правильності визначення розмірів відшкодування витрат на відрядження по звітах про використання підзвітних сум.

5. Контроль обґрунтованості бухгалтерських записів у журналі №3 при

відображенні операцій з видачі авансових сум, повернення надлишкових невикористаних сум, списання за рахунок відповідних джерел коштів (на витрати виробництва, обігу чи за рахунок інших джерел, рахунки 9 класу).

6. Контроль обґрунтованості бухгалтерських записів у регістрах бухгалтерського обліку при відображенні операцій з видачі авансових сум, повернення надлишкових невикористаних сум, списання за рахунок відповідних джерел коштів.

7. Закінчуючи перевірку операцій за місяць, потрібно перевірити правильність узагальнень (підсумків оборотів за місяць), визначення залишків у розрізі підзвітних осіб на кінець місяця та відповідності їх даним на початок місяця у журналі-ордері в наступному місяці, а також даним книги Головних рахунків щодо обсягів оборотів за дебетом і кредитом рахунку 372 та залишків.

8. Перевірка стану контролю бухгалтерії за своєчасністю розрахунків (контроль термінів здачі звітів про використання підзвітних сум та невикористаних залишків авансових сум).

Механізм видачі грошей під звіт та звітування за результатом їх витрачання регулюється в цілому Положенням про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затвердженим Постановою НБУ від 29.12.2017 р. № 148. Відповідно до зазначеного документа видача готівки із каси установи під звіт здійснюється за умов повного звіту конкретної підзвітної особи за раніше отриманими нею підзвітними сумами. Видача підзвітних сум проводиться касиром на основі виписаного бухгалтерією видаткового ордера, який, в свою чергу, складається на підставі наказів про відрядження чи розпоряджень за результатами проведених видатків по звітним коштам. Відповідна особа подає до бухгалтерії звіт про використання підзвітних сум за витраченими сумами з доданням оригіналів усіх виправдовувальних документів (рахунків, проїзних квитків, квитанцій, посвідчення про відрядження тощо). Звіт про використання підзвітних сум подається разом із невикористаним залишком готівки у такі терміни:

- упродовж трьох днів після повернення з відрядження;

- упродовж наступного робочого дня після отримання готівкових коштів під звіт на господарські потреби [2].

Список використаних джерел:

1. Ловінська Л. Г., Жилкіна Л. В., Голенко О. М. та ін. Бухгалтерський облік: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2002. 374с.
2. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова Правління НБУ від 29.12.2017р. №148
3. Законодавство України [Електронний ресурс] - <https://zakon.rada.gov.ua>
4. Шеремет А. Д., Суйц В. П. Аудит: Учеб. посібник для підготовки аудиторів та складання кваліфікаційного іспиту на атестат аудитора, а також для студентів, що навчаються за спеціальністю «Бухгалтерський облік і аудит», «Фінансовий менеджмент». М.: ИНФРА-М, 1995.

Пилипенко К.А., д.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю
Сінельнікова А., Полонська Н.С., ЗВО СВО «Магістр» спеціальності 071 Облік і оподаткування
Полтавської державної аграрної академії
(Україна, м. Полтава)

АНАЛІЗ ТА СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ОЦІНЮВАННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Дебіторська та кредиторська заборгованість є невід'ємною складовою основної діяльності підприємства, та характеризує фінансовий стан. При цьому існування дебіторської заборгованості вважається кредитуванням своїх клієнтів. Як правило, основна частина дебіторської заборгованості формується за рахунок боргів покупців. Але вчасні та достатні надходження коштів від покупців та замовників є головним завданням управління рухом дебіторської заборгованості. Тому, кредитна політика підприємства, що є внутрішнім ініціатором виникнення дебіторської заборгованості, має бути виважена, та відповідати економічним інтересам підприємства, бо її наслідки прямо пропорційно мають вплив на ліквідність балансу.

Дебіторська заборгованість в балансі суб'єкта господарювання відображається в складі активів (рядки 1125-1155 за винятком рядка 1136), становить значну питому вагу в структурі поточних активів та істотно впливає на фінансовий стан підприємства. Виникнення дебіторської заборгованості – звичайна господарська практика, коли має місце розрив в часі між моментом реалізації продукції (наданням послуг) та її оплатою. Проте нормальною вважають дебіторську заборгованість зі строком погашення до трьох місяців, а зі строком погашення понад три місяці – протермінованою. Наявність простроченої, особливо безнадійної, заборгованості, як і необґрунтоване зростання дебіторської заборгованості, в цілому негативно впливають на фінансовий стан підприємства, призводять до дефіциту фінансових ресурсів у господарській діяльності [4, с. 59].

У сукупності ці складові формують методикку проведення аналізу (рис. 1.).

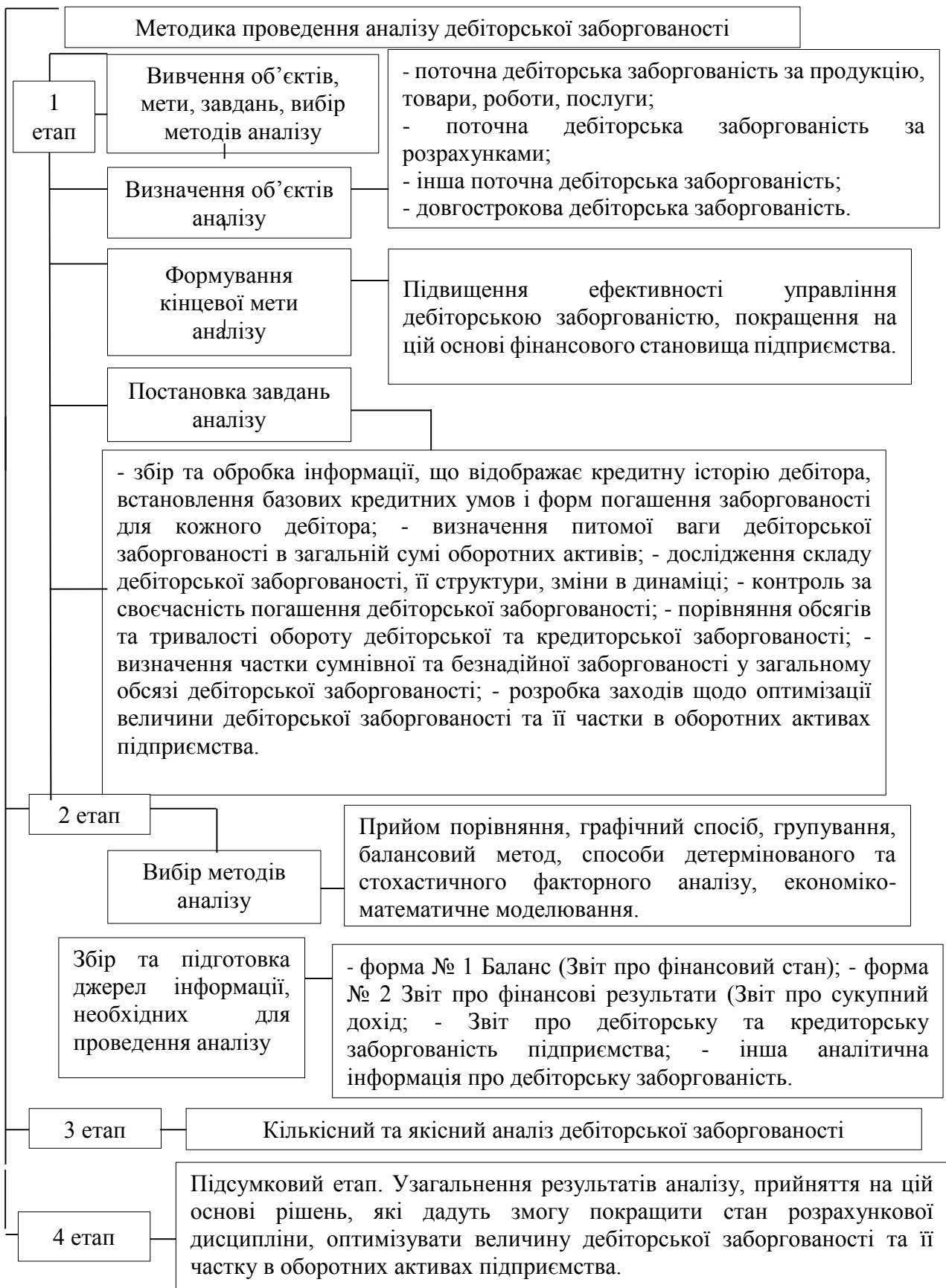

Рис. 1. Модель проведення аналізу дебіторської заборгованості [1, с 30]

Аналіз дебіторської заборгованості слід здійснювати з дотриманням

сукупності відповідних правил, прийомів, способів та визначеної послідовності його проведення. За даними фінансової звітності (ф № 1, 2, 5) можна розрахувати узагальнюючі показники, які характеризують стан дебіторської заборгованості. Алгоритм розрахунку таких показників повинен базуватися на урахуванні норм Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Збільшення або зменшення обсягу кредиторської заборгованості призводить до зміни фінансового стану підприємства. Тому виникає потреба в проведенні моніторингу й аналізу стану розрахунків. Особливо важливим для виробничоторговельного підприємства є систематичний аналіз кредиторської заборгованості підприємства з метою ефективного управління його оборотним капіталом та запобігання виникненню кризових ситуацій. Науковці [3, с.38] розробили спеціальну методику аналізу зобов'язань, основним завданням якої стало виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та запобігання його банкрутству (рис. 2.).

Значну частку в складі джерел коштів підприємства становлять позикові кошти, у т. ч. й кредиторська заборгованість. Тому необхідно вивчати й аналізувати її склад та структуру, після чого проводити порівняльний аналіз із дебіторською заборгованістю.

Послідовність аналізу кредиторської та дебіторської заборгованості однакова. Її вивчають загалом, а також за окремими видами та кредиторами. За даними балансу й аналітичного обліку розрахунків з кредиторами виявляють зміни в обсязі та складі кредиторської заборгованості, реальність і характер боргів, час і причини їх виникнення. Особливу увагу варто приділяти простроченій кредиторській заборгованості.

До поточної кредиторської заборгованості належить заборгованість перед постачальниками за одержані від них товарноматеріальні цінності, заборгованість перед бюджетом за податками і платежами, заборгованість перед працівниками з оплати праці, заборгованість за авансами покупців у рахунок майбутніх відвантажень та ін. Залежно від умов виникнення розрізняють

допустиму і не виправдану кредиторську заборгованість.

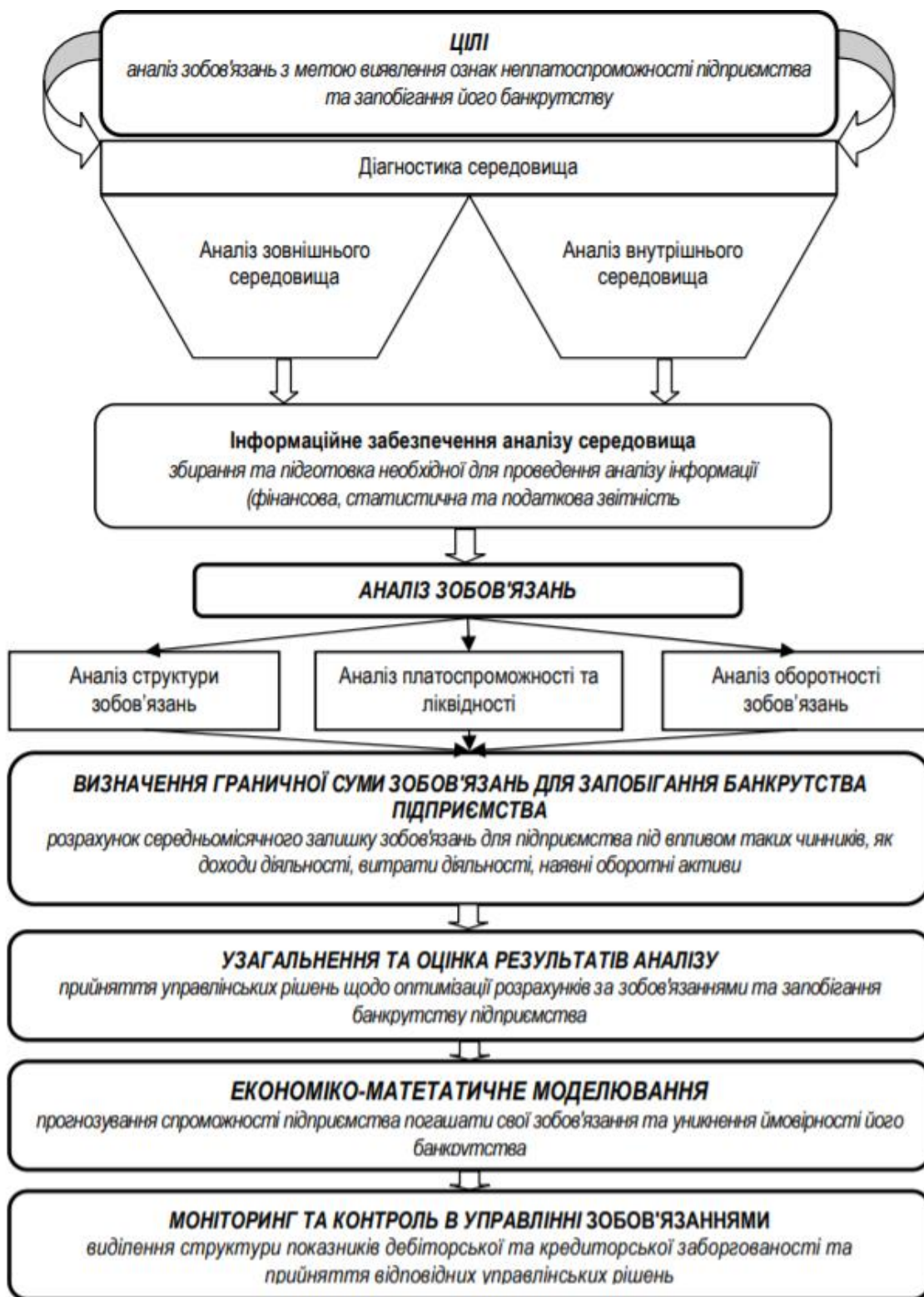

Рис. 2. Методика аналізу зобов'язань [3, с. 38]

Важливим напрямом забезпечення ефективного управління дебіторською та кредиторською заборгованістю є аналіз і внутрішній контроль, що їх має

здійснювати спеціальний підрозділ підприємства. Для ефективного управління нею, підприємству потрібно вибрати оптимальну кредитну політику, яка дозволить йому управляти оборотними активами й маркетинговою політикою підприємства, спрямованою на розширення обсягу реалізації продукції.

Список використаних джерел:

1. Паянок Т. Савченко А. Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за допомогою економіко-математичних методів. *Економіст*. 2017. №3. С. 27–32.

2. Гнатенко Є. П., Волошина В. В. Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства. *Економічні науки*. 2015. №1. С. 38–42.

3. Гнатенко Є. П. Щодо аналізу стану дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємстві. *Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського*. 2016.

4. Гуня В., Белозерцев В. Розробка механізму управління дебіторською заборгованістю підприємства: концептуальний підхід. *Економіст*. 2013. №3. С. 57–60.

Пилипенко К. А., д.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю
Шевченко Ю. В., ЗВО, СВО «Магістр»
Спеціальності 071 Облік і оподаткування
Полтавська державна аграрна академія
(м. Полтава, Україна)

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ОБЛІКУ ЗАПАСІВ

Бухгалтерський облік повинен бути направлений на відображення економічної і господарської діяльності як в середині установ і організацій. Питання оформлення первинних документів з обліку запасів на підприємствах є дуже важливим.

Нормативне регулювання запасів будується Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9, де зазначено основи формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси та її розкриття у фінансовій звітності.

Оприбуткування запасів на підприємство оформлюється відповідними документами, типові форми яких затверджуються Державним комітетом статистики України та іншими центральними органами виконавчої влади.

Шляхами надходження запасів на сільськогосподарське підприємство в основному від постачальників, взаємовідносини з якими регулюються на підставі договорів постачання. На матеріали, придбані у постачальників одержують розрахункові документи: платіжні вимоги, рахунки – фактури, платіжні вимоги з специфікацією, товарно – транспортні накладні та інші документи (специфікації, сертифікати, паспорти, посвідчення на якість). Ці документи реєструються працівником, який займається постачанням у Журналі обліку вантажів, що надходять форми М – 1, затвердженої наказом Міністерства статистики України № 193 від 21.06.1996 р.

Приймання продукції від постачальників та від власного виробництва оформляються на відповідних складах як правило, шляхом складання Накладних (внутрішньогосподарського користування) форма № 87 або прибутковим ордером М – 4, які виписуються на підставі розрахункових та інших

супроводжувальних документів постачальника.

При завезенні мінеральних добрив завідувач складу або комірник розписується про одержання вантажу в Товарно – транспортній накладній, яку він потім повертає шоферу – експедитору, який доставив мінеральні добрива.

Для оформлення надходження і використання виробничих запасів підприємства використовують типові форми облікових первинних документів, затверджені наказами Міністерства статистики України № 193 від 21.06.1996 р. «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів», № 291 від 07.10.1996 р. «Про затвердження типової форми первинного обліку № М – 2б», а також спеціалізовані форми первинних облікових документів виробничих запасів в сільськогосподарських підприємствах затверджених Мінагрополітики України [1, с. 5].

Щомісяця (кварталу) матеріально відповідальні особи на підставі первинних документів складають «Матеріальний звіт» за формою № М – 19, затвердженою наказом Міністерства статистики України № 193 від 21.06. 1996 р., в одному примірнику або у двох примірниках (якщо не ведеться картотека).

Спеціалізована форма «Акт №___ про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив та засобів хімічного захисту рослин» (форма № ВЗСГ – 3), складається керівником структурного підрозділу та агрономом після внесення мінеральних, органічних і бактеріальних добрив та засобів хімічного захисту рослин по кожному полю в розрізі культур. Спеціалізована форма «Акт №___ витрати насіння і садивного матеріалу» (форма № ВЗСГ – 4), рекомендовано використовувати сільськогосподарськими підприємствами для списання насіння і садивного матеріалу до витрат на вирощування відповідних сільськогосподарських культур [2, с.10].

Спеціалізовану форму «Відомість витрати кормів» (форма № ВЗСГ – 9), рекомендується застосовувати для оформлення та обліку щоденного відпуску кормів (зернових відходів, комбікормів, сіна, силосу сінажу та ін.) на тваринницькі ферми зі складів (токів, силосних ям, буртів тощо) та інших місць зберігання.

Спеціалізовану форму «Книга складського обліку» (форма № ВЗСГ – 10), рекомендується використовувати для забезпечення збереження сільськогосподарської продукції та інших товарно – матеріальних цінностей на складах, в коморах та інших місцях їх зберігання.

Господарські операції аграрних підприємств у бухгалтерському обліку потрібно проводити на підставі оформлених первинних документів, забезпечуючи їхнє зберігання та обробку. На підприємствах повинен діяти графік документообігу, яким передбачено перелік типових форм документів, що застосовуються підприємством для обліку різних господарських операцій. Це дасть можливість забезпечити виконання Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», де зазначено: «...будь – яка господарська операція повинна бути відображена в бухгалтерському обліку», та уникнути небажаних помилок.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку виробничих запасів в сільськогосподарських підприємствах: затверджені Наказом Міністерства аграрної політики України від 21 грудня 2007 р. № 929. *Баланс – Агро*. 2008. № 4. С.4 – 9.

2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 10 січня 2007 р. № 2. *Бухгалтерія в сільському господарстві* 2013. № 15-16. С.6 – 16.

3. Пилипенко К. А., Чекрізова Є. Використання первинних документів з обліку запасів – необхідність для прийняття управлінських рішень в аграрних підприємствах. *Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики*: матеріали У Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (м. Полтава, 25 жовтня 2018р). Полтава, 2018. С. 89-92.

Пластун Н.І., викладач вищої категорії,
Новомосковський кооперативний коледж
економіки та права ім. С.В. Литвиненка
(м. Новомосковськ, Україна)

Воскобойник Т.М., студентка-магістрант групи ОАм-61 (Н),
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
(м. Полтава, Україна)

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ: УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОБЛІКУ

Сучасні умови функціонування вітчизняних підприємств призводять до виникнення проблем, пов'язаних з забезпеченням стабільності та стійкості їх роботи. Власний капітал підприємства є головною складовою його загального потенціалу. Структура і динаміка власного капіталу є одними з найважливіших показників, що визначають фінансовий стан підприємства. Інформація, необхідна для ефективного управління власним капіталом підприємства, акумулюється системою бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Повне розкриття інформації про формування і використання власного капіталу сприятиме підвищенню достовірності інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень, спрямованих на забезпечення фінансової стійкості підприємства. Протягом останніх років внесені певні зміни в порядок відображення в обліку власного капіталу підприємства в обліку і звітності, які спрямовані на наближення НП(С)БО до МСФЗ. Це потребує детального аналізу і оцінки змін, що відбулися в обліку, виділення існуючих проблем обліку та пошуку шляхів удосконалення обліку власного капіталу підприємства.

Проблемам обліку формування та використання власного капіталу присвячені праці таких провідних вітчизняних вчених, як Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, Г.Г. Кірейцев, М.С. Пушкар, В.Ф. Палій, В.В. Сопко та ін. І хоча проблемам обліку власного капіталу присвячено багато праць, й нині існує проблема удосконалення методології бухгалтерського обліку власного капіталу з урахуванням сучасних вимог обліку та міжнародного досвіду.

На законодавчому рівні поняття «власний капітал» закріплене у НП(С)БО 1

«Загальні вимоги до фінансової звітності» [1]. Під власним капіталом розуміється частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань. Це визначення відображає порядок розрахунку власного капіталу, але не розкриває джерел формування та напрямків використання власного капіталу.

У міжнародних стандартах бухгалтерського обліку не використовується такий термін, як «власний капітал», еквівалентом до нього в зарубіжній практиці є поняття «чисті активи» (net assets).

Для більш повного розкриття сутності власного капіталу необхідно визначитись з його складовими. Власний капітал складається з таких капіталів: зареєстрований (пайовий) капітал; капітал у дооцінках; додатковий капітал; резервний капітал; нерозподілений прибуток (непокритий збиток); – вилучений капітал; неоплачений капітал.

Ці складові показують суму, яку власники передали в розпорядження підприємства як внески, чи залишили у формі нерозподіленого прибутку.

У процесі обліку інформація про власний капітал фіксується у первинних документах, потім систематизується на рахунках бухгалтерського обліку 4 класу Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

Завершальним етапом бухгалтерського обліку є складання фінансової звітності. Інформація про власний капітал представлена у різних формах звітності: форма 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форма 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», форма 4 «Звіт про власний капітал». У Балансі власний капітал відображається у першому розділі пасиву. При заповненні статей Балансу в них переносяться залишки відповідних рахунків.

У Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід) інформація про власний капітал представлена у розділі II «Сукупний дохід». Сукупний дохід – це зміни у власному капіталі протягом звітного періоду внаслідок господарських операцій та інших подій (за винятком змін капіталу за рахунок операцій з

власниками). При заповненні відповідних рядків II розділу Звіту про фінансові результати використовуються залишки відповідних рахунків.

Однак у Звіті про власний капітал представлена інформація стосовно розподілу прибутку, внесків учасників та вилучення капіталу, для представлення якої потрібна попередня підготовка і відповідна обробка бухгалтерської інформації.

Для більшої наочності інформації на рахунках бухгалтерського обліку пропонується введення наступних аналітичних рахунків:

– до субрахунку 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді»: 443.1 «Прибуток, використаний для виплати дивідендів»; 443.2 «Прибуток, використаний для поповнення зареєстрованого капіталу»; 443.3 «Прибуток, використаний для поповнення резервного капіталу»;

– до субрахунку 451 «Вилучені акції»: 451.1 «Акції, вилучені з метою анулювання»; 451.2 «Акції, вилучені з метою перепродажу»;

– до субрахунку 452 «Вилучені вклади та паї»: 452.1 «Частки, вилучені з метою анулювання»; 452.2 «Частки, вилучені з метою перепродажу».

Для забезпечення більш точної інформації доцільним є внесення певних змін та доповнень до Плану рахунків, а саме: внески у незареєстрований статутний капітал відображати не на субрахунку 404, а на окремому рахунку; до субрахунку 443 відкрити три аналітичні рахунки за напрямками використання прибутку; до субрахунків 451 та 452 відкрити аналітичні рахунки виходячи з мети вилучення акцій та часток.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку URL: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo.htm>.

2. Прохар Н. В., Ночовна Ю.О. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики : монографія. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. 257 с.

Т. Б. Прийдак, к.е.н.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю
С. В. Токар, В. О. Кириченко, здобувачі вищої освіти СВО – магістр
Полтавської державної аграрної академії
(м. Полтава, Україна)

ВИТРАТИ НА РЕМОНТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ДОКУМЕНТУВАННЯ ТА ОБЛІК

Основні засоби, складаються з великої кількості конструктивних елементів, що виконують різні технологічні функції, мають неоднакове експлуатаційне навантаження, і як наслідок, спрацьовуються нерівномірно.

Для цілей бухгалтерського обліку витрати, пов'язані з поліпшенням об'єктів основних засобів, розподіляються на:

- витрати, спрямовані на збільшення майбутніх економічних вигід, із самого початку очікуваних від використання об'єктів основних засобів. До таких витрат належать витрати, пов'язані з модернізацією, модифікацією, добудовою, реконструкцією і т. д. Відповідно до п. 14 П(С)БО 7 на суму таких витрат, пов'язаних із поліпшенням об'єкта основних засобів, збільшується його первісна вартість;

- витрати, здійснювані для підтримки об'єкта основних засобів у робочому стані, а саме: на всі види ремонтів і технічне обслуговування об'єктів основних засобів. Відповідно до п. 15 П(С)БО 7 ці витрати включаються до складу витрат звітного періоду [1].

Ремонт основних засобів виконують: господарським способом (виконання ремонтних робіт власними силами з витрачанням матеріалів підприємства для виконання ремонту об'єктів основних засобів, без користування послугами сторонніх організацій); підрядним способом (виконання ремонтних робіт сторонніми організаціями або відповідними підрозділами цієї організації); внутрішньо підрядним способом (виконання ремонтних робіт спеціалізованими структурними підрозділами підприємства) [1]. Документальне забезпечення виконаного ремонту залежить від виду ремонту (рис. 1).

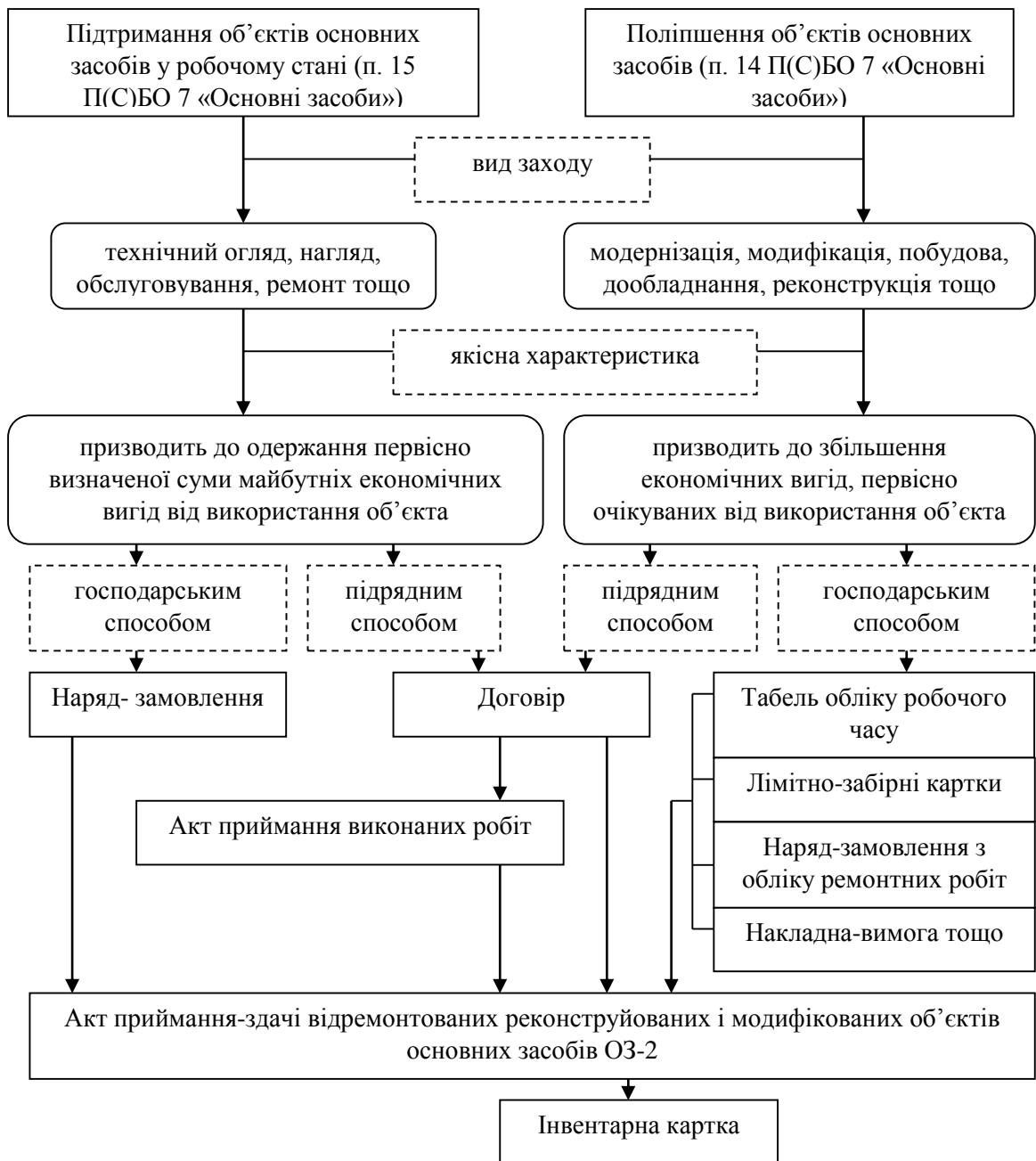

Рис. 1. Схема документування обліку витрат на ремонт основних засобів*

Джерело: [2]

Згідно з Інструкцією № 291 від 30.11.1999 р. витрати на поліпшення об'єктів основних засобів, що збільшують їх первісну вартість, відображаються у складі капітальних інвестицій за дебетом рахунку 15 «Капітальні інвестиції» та кредитом рахунків 13 «Знос (амортизація) необоротних активів»; 20 «Виробничі запаси»; 22 «Малоцінні швидкозношувані предмети»; 65 «Розрахунки за страхуванням»; 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» тощо (якщо роботи

здійснюються господарським способом). За умови виконання поліпшення підрядником такі витрати відносять на кредит рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Після закінчення робіт суми таких витрат списуються з кредиту рахунку 15 «Капітальні інвестиції» на дебет рахунку 10 «Основні засоби» на збільшення вартості об'єкта основних засобів.

Витрати на ремонт, здійснюваний для підтримки об'єкта основних засобів у робочому стані, й одержання з самого початку певної суми економічних вигід від проведення ремонту, відображаються за дебетом рахунку 23 «Виробництво» або рахунків класу 9 «Витрати діяльності» (91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності» тощо) та кредитом рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» (якщо роботи виконує підрядник).

Отже, нерівномірність потоків первинних документів, що супроводжують отримані матеріали і надходять до бухгалтерії та виписуються бухгалтером для сплати, ускладнює роботу бухгалтерської служби. Дотримання схеми документування операцій щодо ремонту та модернізації забезпечить стабільність роботи бухгалтерії, чіткість та оперативність обробки і руху документів.

Список використаних джерел:

1. Задорожний О., Бескидевич С. Ремонт і поліпшення основних засобів. *Вісник Державної фіскальної служби*. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/4052>. (дата звернення 14.09.2019).

2. Лега О. В., Яловега Л. В. Витрати на ремонт основних засобів: облік та нормативно-правове забезпечення. *International Scientific-Practical Conference From Baltic to Black Sea: Models of Economic Systems: Conference Proceedings*, March 25, 2016. Riga: Baltija Publishing, 240- 245 pag.

Т. Б. Прийдак, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю
А. В. Шило, здобувач вищої освіти СВО – магістр
Полтавської державної аграрної академії
(м. Полтава, Україна)

ОБЛІК ПАЛИВА ЗА СМАРТ-КАРТКАМИ

Використання смарт-карток є одним з ефективних способів розрахунків за ПММ, що споживаються. Смарт-картка є пластиковою картою з мікропроцесором, засобом зберігання інформації про кількість і асортимент отриманих та оплачених покупцем нафтопродуктів, які можуть бути відпущені на АЗС, що дає можливість здійснювати операції з відпуску палива пред'явникові картки, а також фіксувати зазначену операцію безпосередньо на АЗС. Паливні смарт-картки можуть бути літровими та грошовими [1].

Літрові смарт-картки – у цьому випадку за такою картою є можливість одержати ПММ певної марки, попередньо оплачені підприємством-покупцем. На карті акумулюються дані про кількість літрів певної марки ПММ, які можна одержати на АЗС. Також за необхідності можна сформувати аналітичні дані щодо оплачених і отриманих ПММ у кількісному (кількісно-сумарному) виразі за заданий період: обумовлені умови щодо використання, обігу та зберігання смарт-карток.

Грошові смарт-картки – у цьому випадку на картці акумулюється інформація про суму коштів, які перебувають на віртуальному рахунку підприємства та які можна використовувати для закупівлі нафтопродуктів. Також, як правило, за необхідності можна сформувати аналітичні дані за заданий період за коштами, що надійшли та використані. За допомогою такої смарт-картки є можливість придбати будь-які нафтопродукти, а також супутні товари, що відпускаються на АЗС, у межах наявних коштів [2].

До договору між постачальником і покупцем додається перелік АЗС, на яких можна заправитися за смарт-картками. Також обумовлюється порядок

оплати покупцем ПММ.

З метою контролю покупцем раціонального використання ПММ можуть установлюватися граничні ліміти споживання ПММ у грошовому або кількісному виразі. Такі обмеження можуть установлюватися на певний, погоджений сторонами, відрізок часу: добу, декаду, місяць.

На підприємстві, що використовує смарт-картки під час закупівель ПММ, необхідно здійснювати контроль та облік їх використання. Із цією метою доцільно: призначити особу, відповідальну за одержання, зберігання, видачу та облік смарт-карток; затвердити список водіїв, яким видаватимуться смарт-картки; затвердити правила використання смарт-карток, ознайомити з ними під розпис особу, відповідальну за роботу зі смарт-картками, а також водіїв; завести журнал обліку руху смарт-карток.

Під час здійснення заправки за смарт-карткою водій одержує інформаційний чек POS-терміналу. У ньому зазначаються дата і час обслуговування за карткою, номер картки, марка, кількість відпущеного пального, залишок ліміту на картці (за його наявності). Чек друкується у двох примірниках, перший залишається у оператора АЗС із підписом водія. Після закінчення місяця постачальник ПММ надає підприємству-покупцеві зведену накладну на відпуск ПММ, і бухгалтерія має можливість звірити дані інформаційних чеків з даними такої накладної.

Відповідно до вимог Інструкції № 291 для обліку руху ПММ використовується субрахунок 203 «Паливо». За дебетом цього субрахунку фіксується придбання ПММ, у тому числі придбаного за безготівковим розрахунком і потім отриманого на АЗС за допомогою смарт-картки, а за кредитом відображається списання ПММ згідно з даними про фактичне споживання, відображеними у первинних документах [3].

Перевагами використання смарт-карток є [4]:

1. Смарт-картки дозволяють налагодити гнучкий облік витрачання палива, а також надають повну звітну інформацію.
2. Мають необмежений термін придатності.

3. Мають надійну систему захисту від копіювання інформації та підробки.
4. У пам'яті однієї смарт-картки можуть одночасно зберігатися персональні дані клієнта, інформація про залишки на рахунках і ряд останніх операцій, зроблених по карті.
5. За допомогою смарт карти легко контролювати заправку «до повного бака» або заправку будь-якої дрібної кількості палива.
6. Розрахунки за смарт-картками проводяться швидше, так як немає необхідності в перерахунку грошей і їх розміні.
7. У випадку втрати смарт-картки буде видана нова карта з відновленням коштів, що на ній залишилися.
8. У випадку крадіжки карти вона може бути оперативно заблокована.
9. Смарт-картки мають опцію віддаленого поповнення.

Список використаних джерел:

1. Смарт-картка на паливо. URL: [http:// i.factor.ua/ukr/journals/ms/2016/may/issue-5/article-17804.html](http://i.factor.ua/ukr/journals/ms/2016/may/issue-5/article-17804.html). (дата звернення 14.09.2019).
2. Одержання ПММ за смарт-картками: організаційні питання, бухгалтерський облік. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/8593>. (дата звернення 14.09.2019).
3. Відображення в обліку придбаних талонів та смарт-карток. URL: <http://news.dtkk.ua/accounting/individual-transactions/38340>. (дата звернення 14.09.2019).
4. Лега О. В., Ткаченко А.О. Облік палива за смарт-картками. *Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств*: тези доповідей II Всеукраїнської науково- практичної інтернет-конференції 10-11 травня 2018 р. Дніпро : ННІЕ, 2018. С. 150 – 153.

Н.В. Прохар, к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
О.М. Дігтяр, студентка-магістрант групи ОА-61м,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
(м. Полтава, Україна)

БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН): ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА ЗАРУБІЖНІЙ ПРАКТИЦІ

Розвиток ринкових відносин та загострення економічної ситуації в Україні вимагає принципово нових підходів до управління підприємством. Головною умовою успішного функціонування суб'єктів господарювання є збереження їх власності, тобто наявних у підприємств основних засобів, нематеріальних активів, виробничих запасів, товарів, грошових коштів, фінансових інвестицій тощо, інформація про які в узагальненому вигляді відображається в Балансі (Звіті про фінансовий стан) підприємства. Його інформація має бути точною, своєчасною та зрозумілою користувачам.

Дослідженням особливостей складання бухгалтерського балансу та використання його даних в управлінні у різні роки займалися такі відомі вітчизняні вчені як О.С. Бородкін, Ф.Ф. Бутинець, Ю.А. Верига, С.Ф. Голов, В.І. Єфіменко, С.Я. Зубілевич, М.В. Кужельний, В.С. Лень, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко, Р.Л. Хом'як. У зарубіжній літературі методика складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) розкрита у працях А.М. Андросова, Я.В. Соколова, М.Ф. Ван Бреда, М.Р. Метьюса, Е.С. Хендріксена та інших.

Баланс (Звіт про фінансовий стан) в Україні включається до складу як квартальної, так і річної фінансової звітності підприємств та складається на останній день звітного періоду. У ньому наводиться інформація про необоротні й оборотні активи, власний капітал та зобов'язання підприємства.

Для складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) використовується оборотна відомість або Головна книга за рахунками першого - шостого класів Плану рахунків бухгалтерського обліку.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності не

визначають формат звіту про фінансовий стан, тому підприємство може саме обирати форму подання інформації про фінансове становище, якщо інше не передбачено законодавством. Звіт про фінансовий стан у зарубіжних країнах складається за нормами МСБО 1 «Подання фінансової звітності» [1].

Відповідно до МСБО 1 «Подання фінансової звітності», Звіт про фінансовий стан має включати, як мінімум, статті:

- а) основні засоби;
- б) інвестиційна нерухомість;
- в) нематеріальні активи;
- г) фінансові активи;
- г) інвестиції, обліковані із застосуванням методу участі в капіталі;
- д) біологічні активи;
- е) запаси;
- є) торговельна та інша дебіторська заборгованість;
- ж) грошові кошти та їх еквіваленти;
- з) загальна сума активів, класифікованих як утримувані для продажу, та активи, включені у ліквідаційні групи, класифіковані як утримувані для продажу;
- и) торговельна та інша кредиторська заборгованість;
- і) забезпечення;
- ї) фінансові зобов'язання;
- й) зобов'язання та активи щодо поточного податку;
- к) відстрочені податкові зобов'язання та відстрочені податкові активи;
- л) зобов'язання, включені у ліквідаційні групи, класифіковані як утримувані для продажу;
- м) неконтрольовані частки, представлені у власному капіталі;
- н) випущений капітал і резерви, що відносяться до власників материнського підприємства [1].

У міжнародній практиці набули поширення такі моделі балансу):

$$\text{Активи} = \text{Зобов'язання} + \text{Власний капітал}$$

та

Активи - Зобов'язання = Власний капітал

Перша модель може бути реалізована у вертикальній або горизонтальній формі, а друга – лише у вертикальній.

Крім того, в межах цих моделей статті звітності можуть бути класифіковані як поточні та непоточні й наведені в послідовності зростання чи зниження їх ліквідності (терміну погашення).

Підприємствам надано право складати судження щодо додаткового подання окремих статей на основі оцінки: характеру і ліквідності активів; функції активів у межах суб'єкта господарювання; сум, характеру та строків зобов'язань.

Суб'єкт господарювання може розкривати у Звіті про фінансовий стан або у Примітках більш детальну розбивку поданих рядків з використанням класифікації, яка підходить для операцій суб'єкта господарювання.

Таким чином, у вітчизняній практиці формат Балансу (Звіту про фінансовий стан) чітко регламентований державою, тоді як у зарубіжній практиці міжнародні стандарти бухгалтерського обліку й фінансової звітності не визначають формат, структуру та постатейний склад Звіту про фінансовий стан, але містять мінімальний перелік його статей.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013 (дата звернення 11.10.2019).

2. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 11.10.2019).

Н.В. Прохар, к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Н.С.Калініна, студентка-магістрант групи ОА-61м (Х-н),
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
(м. Полтава, Україна)

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

В умовах ринкової економіки фінансова звітність господарюючих суб'єктів стає основним засобом комунікації і найважливішим елементом інформаційного забезпечення фінансового аналізу. Будь-яке підприємство тією чи іншою мірою постійно потребує додаткових джерел фінансування. Знайти їх можна на ринку капіталів, залучаючи потенційних інвесторів і кредиторів шляхом об'єктивного інформування їх щодо своєї фінансово-господарської діяльності, тобто, за допомогою фінансової звітності.

Теоретичні та практичні аспекти формування показників фінансової звітності знайшли своє відображення в працях таких вчених, як В.М. Андрусик, І.В. Баришевська, Ю.А. Верига, І.М. Вигівська, О.С. Височан, О.В. Гандзюк, Н.В. Прохар, В.Ю. Гордополов, О.О. Григоревська, О.С. Григоренко, Н.Р. Домбровська, І.М. Єпіфанова, Л.В. Коваль, М.Б. Кулинич, Г.М. Курило, В.Ф. Мінка, Л.Є. Момотюк, Ю.О. Романченко, Н.М. Стоцька, Г.О. Тарасова, О.Ф. Томчук, Ж.Г. Чухлата, В.Ю. Царук, Н.С. Шевчук, Ю.В. Штик.

Сучасні умови господарювання значно підвищують роль фінансової звітності для підприємства та інших суб'єктів ринкової економіки. Сьогодні це не тільки культура ведення бізнесу та елемент економічної безпеки, а й важлива інформаційна складова управління. В ній узагальнюється інформація щодо різних аспектів фінансово-економічного значення. Водночас, серед вчених відсутня єдність поглядів на фінансову звітність. Тому пропонуємо під нею розуміти звіт підприємства про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів за певний період в паперовій, електронній чи іншій формі, який складається за правилами, визначеними законодавчо та надається відповідній

зацікавленій особі.

Фінансова звітність суб'єкта господарювання включає в себе шість основних компонентів: форма № 1 «Баланс (звіт про фінансовий стан)»; форма № 2 «Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)»; форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)» або форма № 3-н «Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом)»; форма № 4 «Звіт про власний капітал»; форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»; форма № 6 «Додаток до приміток «Інформація за сегментами».

Відповідно до норм Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 28.02.2013 р. № 336/22868 [1], під складовими фінансової звітності підприємства розуміють наступні (табл. 1).

Таблиця 1

Складові фінансової звітності підприємства

Складові фінансової звітності	Визначення
Баланс (звіт про фінансовий стан)	звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал
Звіт про власний капітал	звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду
Звіт про рух грошових коштів	звіт, який відображає надходження і вибуття грошових коштів (грошей) протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності
Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)	звіт про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід
Примітки до річної фінансової звітності	містить інформацію, що підлягає розкриттю у фінансових звітах

Отже, фінансова звітність на сьогодні не є комерційною таємницею, не належить до конфіденційної інформації, не відноситься до інформації з обмеженим доступом, в тому може використовуватися для прийняття рішень як зовнішніми, так і внутрішніми користувачами.

Список використаних джерел:

1. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 16.10.2019).

Н.В. Прохар, к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ВНЗ Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»
А.В Керіта студентка-магістрант групи ОА-61м (Х-н),
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
(м. Полтава, Україна)

ТОВАРНІ ЗАПАСИ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

На будь-якому підприємстві господарська діяльність супроводжується кругообігом ресурсів. Важливу роль у ньому відіграють запаси. Якщо підприємство займається виробництвом, то серед запасів переважають виробничі, а якщо торговельною діяльністю - то товарні запаси). Досить часто трапляється ситуація, коли ефективність управління товарними запасами на торговельних підприємствах є недостатньою і це впливає на отримання виручки від реалізації та у кінцевому рахунку – на прибутковість. У зв'язку з цим, товарні запаси слід визнати важливою економічною та обліковою категорією, окремим об'єктом обліку та важливим фактором ефективності діяльності підприємства.

У працях відомих вітчизняних вчених, зокрема О.В. Артюх, О.Т. Бровко, Р.М. Воронко, О.М. Дзюби, М.В. Китаня, Л.В. Коваля, А.В. Кононова, О. С. Роева, А. О. Семенця, М.І. Скрипника та інших досліджено низку питань, пов'язаних з методичними підходами до організації обліку та аудиту товарних запасів. Разом з тим, значне коло питань як у теоретико-методичному, так і в практичному аспекті щодо сутності товарних запасів залишаються не розкритими.

Найчастіше у науковій літературі поняття запасів визначається через перерахування їх різновидів (сировина, допоміжні матеріали, напівфабрикати, готова продукція; засоби виробництва, предмети споживання, інші цінності) або через перерахування ознак: вони утримуються для подальшого продажу; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством тощо.

Окрім цього, використовуються і такі ознаки, як потік, місце знаходження, причини створення тощо. Подібна ситуація спостерігається і щодо такого окремого різновиду запасів, як товарні запаси. При цьому підходи вчених відрізняються значною диференціацією. Узагальнення їх підходів представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Узагальнення підходів різних вчених до терміну «товарні запаси»

Автори	Визначення сутності запасів
Кононова А.В. [1, с. 259]	товари, які очікують моменту реалізації
Шляхтина Ю.Б. [5, с. 120]	товарні ресурси, обсяг яких визначений на певний момент часу, наприклад, на початок чи кінець планового періоду
Сотник І.М. [4, с. 183]	сукупність товарної маси, що знаходиться у сфері обігу і призначена для продажу та служить для задоволення попиту споживачів
Окландер М. [2, с. 102]	регулятор між поставками і споживанням, які здійснюються в різному ритмі

Аналіз визначень, які представлено в табл. 1, дозволяє стверджувати, що поняття товарних запасів часто ототожнюють з поняттями товарів, товарною масою, товарними ресурсами, хоча ці поняття не є ідентичними. Така ситуація обумовлена тим, що частину свого життєвого циклу товар перебуває у вигляді запасів. Водночас відзначимо, що в нормативно-правових актах поняття «товарні запаси» не розкривається, а в самому Балансі (звіті про фінансовий стан) до складу запасів включено категорію «Товари».

Найбільш повним і вдалим є визначення, наведене в ДСТУ 4303:2004 «Роздрібна та оптова торгівля. Терміни та визначення», в якому під терміном «товарні запаси» розуміються товари, що знаходяться на певну дату в сфері товарного обігу в формі поточного, сезонного зберігання або дострокового завезення, а також товари в дорозі і товари на складах виробника [3, с. 4].

Вважаємо, що до товарних запасів слід відносити лише ті товари, які очікують моменту реалізації. При цьому такі запаси утворюються на всіх стадіях руху товару. Вони класифікуються за різними ознаками: за типами, за місцем знаходження, призначенням, за галузевою специфікою, за обсягами формування,

ступенем ліквідності тощо.

Зазначимо, що всі підприємства прагнуть збільшити оборот товарних запасів, щоб при меншій площі складів та менших витратах на утримання запасів отримати найбільший обсяг продажу а, отже, прибутку. Товарні запаси багато в чому формують майбутній асортимент та зумовлюють структуру товарообороту. Окрім того, значення товарних запасів полягає і у формуванні безпечних умов його функціонування в мінливому конкурентному середовищі.

За результатами дослідження сутності товарних запасів доходимо висновку, що на рівні окремого підприємства роздрібною торгівлі товарні запаси виступають важливою складовою господарської системи, оскільки становлять значну частину його активів і є важливим елементом його ресурсного потенціалу. Товарні запаси утворюються на всіх стадіях руху товару: на складах оптових і роздрібних підприємств, складах підприємств-виробників, у дорозі. Під товарними запасами доцільно розуміти товари, що знаходяться на певну дату в сфері товарного обігу в формі поточного, сезонного зберігання або дострокового завезення, а також товари в дорозі і товари на складах виробника.

Список використаних джерел:

1. Кононова А.В. Экономическое содержание понятий товар, товарные запасы и тара. *Экономика и социум*. 2018. № 2. С. 258-261.
2. Окландер М. Логістика. Київ: ЦНЛ, 2018. 346 с.
3. Роздрібна та оптова торгівля. Терміни та визначення. ДСТУ 4303: 2004. Київ: Держспоживстандарт, 2004. – 28 с.
4. Сотник І. М. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник. Сотник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с.
5. Шляхтина Ю.Б. Товарные запасы: понятие и их учет в бухгалтерском учете. *Молодой ученый*. 2017. № 52. С. 120-121.

Н.В. Прохар, к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Н.В. Князева, студентка-магістрант групи ОА-61 (Х-н),
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
(м. Полтава, Україна)

БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН): ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ТА СУЧАСНІСТЬ

З часу свого виникнення і донині бухгалтерський облік ніколи не був річчю в собі, він був і є послугою, корисність якої споживач визначає за якістю фінансової інформації, необхідної для ухвалення рішень. Господарські операції, які щоденно здійснюються підприємствами, оформлюються первинними документами та відображаються в облікових регістрах. Для управління діяльністю підприємства, оцінки його результатів, виявлення резервів підвищення економічної ефективності діяльності підприємства складається фінансова звітність, у тому числі й баланс (звіт про фінансовий стан).

Теоретичні аспекти складання бухгалтерського балансу досліджувалися такими науковцями, як Ф.Ф. Бутинець, Ю.А. Верига, С.Я. Зубілевич, В.С. Лень, О.В. Лишиленко, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко та інші.

Баланс – це найстаріший вид узагальнення даних про фінансово-економічне життя підприємства. Точні дані про походження бухгалтерського балансу невідомі. В архівах компанії Франческо Датіні вперше в історії можна знайти документально підтверджений принцип застосування подвійного запису при відображенні операцій на рахунках. Крім цього, в його торговій компанії в першій половині 1390-х років був складений перший річний бухгалтерський баланс, прототип сучасного балансу. Баланс, який був описаний Лукою Пачолі в 1494 році, представляв собою структурований документ, що складався з двох сегментів - активу і пасиву, які повинні бути рівні.

У працях відомих вчених, дослідників у сфері економіки, бухгалтерів-практиків, серед яких Євгеній Леоте, Адольф Гільбо, Йоган Фрідріх Шер,

Г.А. Бахчисарайцев, було досліджено низку питань, пов'язаних з удосконаленням сучасного балансу (звіту про фінансовий стан).

У другій половині ХІХ століття в США і Великобританії активно розвивалася банківська справа і фінансові ринки. В результаті з'явилася добре структурована і досить уніфікована звітність, яка будувалася, виходячи з інтересів різних користувачів [1].

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-ХІV, фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства за звітній період. Фінансова звітність складається з: балансу (звіту про фінансовий стан), звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал, приміток до звітів [2].

Баланс є основною формою фінансової звітності, яка дозволяє зовнішнім і внутрішнім користувачам інформації оцінити платоспроможність і ліквідність, рівень фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності підприємства та визначити ступінь розвитку кризи, її масштаби, наслідки продовження, ймовірність настання банкрутства.

Отже, за результатами численних досліджень можемо зробити висновок, що баланс (звіт про фінансовий стан) є невід'ємною складовою частиною фінансової звітності, як за національними стандартами так і за Міжнародними стандартами фінансової звітності та є основним джерелом інформації для управління підприємством.

Список використаних джерел:

1. Баланс (Звіт про фінансовий стан). –StudFiles.net [Електронний ресурс]. URL: <https://studfiles.net/preview/5370344> (дата звернення 15.10.2019).
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-ХІV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 15.10.2019).

Н.В. Прохар, к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
М.С. Кобилка, студентка-магістрант групи ОА-61м (Х),
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
(м. Полтава, Україна)

СИСТЕМИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ

Своєчасність і достовірність інформації про наявність і рух виробничих запасів підприємств залежить від раціональності й точності документального оформлення, відображення операцій з надходження, видатку та переміщення виробничих запасів в реєстрах обліку та в звітності. Тому підприємства намагаються автоматизувати обліковий процес руху виробничих запасів та постійно підвищують аналітичні можливості існуючих комп'ютерних програм.

У працях відомих вітчизняних вчених, зокрема М.І. Бондаря, А.Г. Загороднього, С.О. Левицької, Я.Д. Крупки, А.Ф. Павленка, С.В. Свірко, Н.М. Ткаченко, К.А. Пилипенко, Р.Л. Хом'яка досліджено низку питань, пов'язаних з методичними підходами до організації обліку виробничих запасів, хоча в умовах сьогодення оперативне управління виробничими запасами потребує удосконалення.

У міжнародній практиці застосовуються як постійна, так і періодична системи обліку запасів. У свою чергу, постійна система обліку запасів є широко розповсюдженою на підприємствах України. Вона передбачає суцільне та безперервне відображення в обліку надходження та вибуття запасів. Придбання та продаж запасів відображаються з допомогою рахунків класу 2 «Запаси» Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 90.11.1999 р. № 291 [2].

Нами узагальнено характерні особливості постійної системи обліку виробничих запасів, а саме:

1) придбання запасів з метою продажу або виробництва відображається за дебетом відповідних рахунків класу 2 «Запаси»;

2) транспортно-заготівельні витрати, що пов'язані з доставкою запасів і понесені покупцем, повернення запасів (у випадку поставки неякісних запасів тощо), а також знижки при придбанні відображаються на відповідних рахунках запасів;

3) собівартість реалізованих (спожитих) запасів розраховується за формулою: собівартість одиниці запасів помножена на кількість вибулих запасів і відображається за дебетом рахунку собівартості реалізації;

4) додаткові записи, що відображають кількість і вартість кожного типу запасів, здійснюються на аналітичних рахунках, які відкриваються до синтетичних рахунків.

Таким чином, постійна система обліку запасів забезпечує безперервність записів щодо руху та залишків запасів на відповідних рахунках з однойменною назвою і собівартості їх реалізації [3].

При системі періодичного обліку запасів кількість наявних запасів визначається лише періодично на підставі проведеної інвентаризації, як правило, при складанні фінансової звітності. Впродовж звітного періоду надходження та видаток запасів на рахунках з обліку запасів не відображається. Для обліку придбаних матеріальних цінностей застосовується рахунок «Закупки». У кінці звітного періоду сальдо рахунків запасів на початок періоду та сальдо рахунку «Закупки» списується на рахунок фінансових результатів. Собівартість продажу чи вибуття визначається балансовим методом: додаванням собівартості залишку запасів на початок періоду та собівартості запасів, що придбані впродовж періоду і відніманням собівартості залишку запасів на кінець періоду [1, с.114-116].

Таким чином, періодична система обліку запасів не забезпечує суцільність записів щодо руху та залишків запасів на відповідних рахунках впродовж звітного періоду.

Проведене дослідження дає підстави для висновків, що періодична система обліку запасів у порівнянні з постійною системою є спрощеною, менш трудомісткою, а тому може застосовуватися фізичними особами –

підприємцями, які не здійснюють ведення суцільного обліку своєї діяльності. Однак, застосування періодичної системи обліку запасів в Україні юридичними особами не врегульоване законодавчими актами, а Планом рахунків не передбачені рахунки, які використовуються в системі періодичного обліку запасів.

Список використаних джерел:

1. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 9.11.1999 р. № 291. URL: <http://www.buhoblik.org.ua/uchet/organizacziya-buxgalterskogo-ucheta/388-plan-rahunkiv.html> (дата звернення 12.10.2019).
2. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2012. 368 с
3. Кочерга С. В., Пилипенко К. А. Облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. К. : ЦНЛ, 2005. 262 с.

Н.В. Прохар, к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Я.І. Коломієць, студентка-магістрант групи ОА-61м,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
(м. Полтава, Україна)

ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ

Виробничий процес, що передбачає здійснення закупівельно-торговельної діяльності, а також виготовлення готової продукції, потребує наявності матеріальних оборотних активів, а саме запасів. Тому з метою здійснення процесу виробництва, підприємство повинно мати в необхідну кількість сировини й матеріалів, тари й тарних матеріалів, палива, запасних частин та інших виробничих запасів. При споживанні запасів під час виробництва збільшуються витрати на виробництво, а отже – зростає виробнича собівартість готової продукції. У складі собівартості готової продукції підприємств частка витрат запасів складає в середньому 50-85%.

У працях відомих вітчизняних вчених, зокрема М.І. Бондаря, Ф.Ф. Бутинця, Ю.А. Вериги, С.Ф. Голова, З.В. Гуцайлюка, С.О. Левицької, Л.М. Кіндрацької, Я.Д. Крупки, С.В. Свірко, В.В. Сопка, Н.М. Ткаченко, Н.В. Хоменко, Р.Л. Хом'яка досліджено низку питань, пов'язаних з методичними підходами до організації обліку виробничих запасів. Разом з тим, значне коло питань як у теоретико-методичному, так і в практичному аспекті щодо сутності та обліку виробничих запасів на підприємствах залишаються не розкритими.

Дослідження свідчить, що в економічній літературі трактування терміну «запаси» є дискусійним (табл. 1).

Проаналізовані визначення запасів, на думку авторів, можна поділити на дві групи, що розкривають бухгалтерський та економічний підхід до трактування вказаного терміну.

Бухгалтерська сутність терміну «запаси» передбачає їх включення до оборотних активів підприємства, що відображаються у балансі (звіті про

фінансовий стан) та використовуються з певною метою. Однак, економічний підхід до трактування терміну «запаси» передбачає їх розуміння за певними видами (сировина, матеріали, малоцінні швидкозношувані предмети, готова продукція тощо) та той факт, що запаси ще не використовуються із запланованою метою.

Таблиця 1

Сутність запасів в економічній літературі

Автори	Визначення
Одношевна О.О. [7]	Запаси – це матеріали та продукція, складова частина оборотних активів підприємства, що відображаються а активі балансу і не використовуються в даний момент у виробництві, зберігаються на складах чи в інших місцях та призначені для подальшого використання
Верига Ю.А. та інші [1]	Запаси – це активи, які: утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством
Демченко Т.А. [2]	Запаси – наявність відповідних матеріальних ресурсів, до яких належать засоби виробництва, предмети споживання, інші цінності, необхідні для забезпечення розширеного відтворення, обслуговування сфери матеріального виробництва та задоволення потреб населення і ще не використовуються
Дмитренко А.В. [3]	Запаси – це будь-які ресурси підприємства, що призначені для використання, але тимчасово не використовуються (сировина, матеріали, паливо, товари, електроенергія тощо)
Єрмоленко Г.С. [4]	Запасом є будь-який ресурс, який використовуються для того, щоб задовольнити поточну або майбутню потребу (заготовки та вихідні матеріали, напівфабрикати, що перебувають у виробничому процесі і готові вироби)
Коваленко А.М. [5]	Під запасами трактує оборотні активи підприємства, які використовуються, переважно, в одному операційному циклі або в період до одного року
Лень В.С. [6]	Запаси – це все те, на що є попит, але в даний момент виключено з виробничого або особистого споживання, це всі матеріальні, фінансові, трудові та інші ресурси, які в даний момент не використовуються

Однак, вважаємо не досить коректним включати до запасів засоби виробництва, а саме основні засоби, а також трудові, фінансові й інші ресурси, які в поточний момент не використовуються.

За результатами дослідження сутності запасів доходимо висновку, що під запасами слід розуміти матеріальні цінності, які є складовою частиною оборотних активів, утримуються для подальшого продажу, з метою виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством. Вказане трактування терміну «запаси» може бути використане для раціональної постановки обліку на підприємстві та деталізації даних про запаси в аналітичному обліку.

Список використаних джерел:

1. Верига Ю. А., Орищенко М. М., Прохар Н. В. Звітність підприємства [Електронний ресурс]: навч. посібник. Полтава: ПУЕТ, 2014. – Спосіб доступу: локальна мережа ПУЕТ.
2. Демченко Т. А., Чвертко Л.А. Проблеми обліку виробничих запасів та напрями його вдосконалення на підприємстві. *Науковий журнал «Економічні горизонти»*. 2017. № 1(2). С. 48–56.
3. Дмитренко А.В., Балабась І.В. Економічна сутність поняття виробничі запаси. *Економіка і регіон*. 2016. № 2 (57). С. 149-152.
4. Єрмоленко Г. С. ,Організація обліку виробничих запасів, недоліки обліку та шляхи його удосконалення. *Зб. наук. пр. Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту*. 2012. № 3. С. 29–34.
5. Коваленко А.М. Бухгалтерський облік в Україні. Від теорії до практики / [за ред. А. М. Коваленко]. Дніпропетровськ: ВКК «Баланс- Клуб», 2011. 1024 с.
6. Лень В.С. Фінансовий облік: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2011. 608 с.
7. Одношевна О.О. Практичні аспекти та шляхи вдосконалення обліку виробничих запасів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. – Випуск 6, Ч. 2. С. 146–148.

Н.В. Прохар, к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Н.В. Кудлюк, студентка-магістрант групи ОАМ-61(Н),
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
(м. Полтава, Україна)

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Бухгалтерський облік є основою інформаційного забезпечення фінансової звітності та виступає як важлива функція управління, заключним етапом якого є узагальнення показників у фінансовій звітності підприємства. Без вчасного, якісного фінансового звіту подальше управління підприємством є неможливим. Фінансові звіти корисні як для економічних, так і юридичних цілей, але вони не завжди є інформаційною базою для прийняття щоденних управлінських рішень.

Значення та методичні аспекти складання фінансової звітності на підприємстві розглядалась багатьма науковцями в сфері бухгалтерського обліку, серед яких: М.Т. Білуха, Ю.А. Верига, А.М. Герасимович, Я.Д. Крупка, В.А. Кулик, С.О. Левицька, Н.М. Малюга, В.В. Сопко, Є.В. Швець, та інші. Однак, зі зміною законодавства щодо складу та змісту фінансової звітності виникають нові дискусійні аспекти її використання для прийняття управлінських рішень.

Фінансова звітність в сучасних динамічних ринкових умовах є основним інструментом для фундаментального аналізу показників діяльності підприємства, оскільки саме вона дозволяє оцінити ефективність його діяльності. Фінансові звіти підприємства є важливим інструментом комунікації, адже вони містять інформацію про місію, пріоритети та стратегію надання послуг підприємства. Фінансова звітність є засобом передачі інформації про суб'єкт господарювання [1].

Основна мета аналізу фінансової звітності полягає в прийнятті рішень щодо інвестування в цінні папери підприємства, збільшення обсягів виробництва чи торгівлі, залучення банківського кредиту тощо. Під час аналізу фінансових звітів

найважливішим завданням є оцінка фінансового стану підприємства за звітний період. Такий аналіз дає змогу визначити вірогідність успіху чи банкрутства суб'єкта господарювання. При цьому з'ясовують: 1) фінансову структуру - активи, які належать компанії, і зобов'язання, котрі вона на себе взяла; 2) оперативний цикл - стадії, через які проходить компанія для того, щоб її продукція та послуги з'явилися на ринку; 3) тенденції та порівняльну ефективність, напрям розвитку компанії у тому вигляді, в якому він проявляється, виходячи із зіставлення фінансових результатів за певні періоди діяльності цієї компанії [3]. Аналітики використовують показники фінансової звітності для оцінки минулих результатів та поточного фінансового стану підприємства, щоб формувати уявлення про здатність підприємства отримувати прибуток і генерувати грошові потоки у майбутньому [2].

Власники та менеджери різних рівнів використовують фінансові звіти для прийняття важливих поточних та довгострокових ділових рішень щодо продовження або припинення певного виду діяльності, виробництва певних видів готової продукції чи надання послуг, придбання або взяття в оренду офісних і виробничих приміщень, певного обладнання, встановлення продажної ціни на товари й послуги тощо.

Інвестори використовують фінансові звіти для проведення фінансового аналізу, інтерпретація результатів якого є основою при прийнятті інвестиційних рішень.

Кредитна установа оцінює фінансовий звіт підприємства, щоб вирішити, чи позичати їй кошти та яку заставу необхідно оформити. Банки, які надають кредити, можуть використовувати фінансові звіти для оцінки кредитоспроможності бізнесу.

Благодійні організації можуть використовувати фінансові звіти некомерційних організацій для визначення того, куди робити пожертвування коштів.

Державні контролюючі органи потребують фінансових звітів, щоб з'ясувати правильність та точність обчислення податків та інших обов'язкових платежів,

заявлених та сплачених підприємством.

Працівники також можуть використовувати звіти для укладання колективних договорів з певним підприємством. Профспілкові організації можуть контролювати заборгованість за заробітною платою та витрати підприємства з оплати праці.

Контрагенти на підставі фінансової звітності оцінюють надійність партнерів. Аудитори використовують звітність для підтвердження достовірності її складання.

Отже, фінансова звітність є інформаційною базою для прийняття управлінських рішень. Інформація фінансової звітності є важливою для керівників, менеджерів, контрагентів, громадськості, фінансових установ та благодійних організацій. Деталізація показників звітності стає можливою за умови її складання з допомогою сучасних програмних продуктів. Використання програмного забезпечення для ведення обліку та складання звітності є передумовою підвищення якості управління підприємством.

Список використаних джерел:

1. Будько О. В. Фінансова звітність як джерело інформації для прийняття управлінських рішень. *Ефективна економіка*. 2013. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_1_20 (дата звернення 10.10.2019).
2. Прохар Н. В. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики: монографія. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. 257 с.
3. Тарасова Г. О. Фінансова звітність в управлінні підприємством. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. Вип. 6 (2). С. 42-44.

Н.В. Прохар, к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
В.О. Ладоба, студентка-магістрант групи ОА-61м (Х),
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
(м. Полтава, Україна)

СПІЛЬНІ ОЗНАКИ ТА ВІДМІННОСТІ ФІНАНСОВОГО І ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Розрахунки між контрагентами в сучасних умовах господарювання призводять до виникнення дебіторської заборгованості, яка відволікає грошові кошти з господарського обороту та призводить до нестачі робочого капіталу підприємства, тому контроль правильності фінансового й податкового обліку такої заборгованості та своєчасності її стягнення є надзвичайно важливим.

Питанням дослідження методичних аспектів обліку дебіторської заборгованості займалося багато вітчизняних вчених, зокрема М. Д. Білик, С. Л. Береза, Ф. Ф. Бутинець, Ю. А. Верига, С. Ф. Голов, Є. В. Дубровська, С. М. Ксьондз, С. О. Кучеркова, О. Г. Лишенко, Н. М. Малюга, Н. М. Новікова, Л. В. Руденко, В. В. Сопко, А. П. Шаповалова та інші.

Облік дебіторської заборгованості в Україні регулюється законодавчими актами, але, незважаючи на повний контроль з боку держави, в системі розрахунків між дебіторами існує низка проблем.

Основними нормативно-правовими актами, які регламентують відображення дебіторської заборгованості в бухгалтерському обліку, є П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [2] та П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» [3], податковий облік дебіторської заборгованості регламентується Податковим кодексом України [1].

Основні спільні ознаки та відмінності дебіторської заборгованості в фінансовому та податковому обліку наведені в табл. 1.

**Спільні ознаки та відмінності фінансового й податкового обліку
дебіторської заборгованості**

Критерій порівняння	П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [2]	Податковий кодекс України [1]
1. Визнання дебіторської заборгованості	1) Існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена сума; 2) Визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації товарів, робіт, послуг	Визнається за датою переходу покупцеві права власності на товар або за датою складення акта чи іншого документа, оформленого відповідно до вимог чинного законодавства, який підтверджує виконання робіт або надання послуг
2. Оцінка дебіторської заборгованості	Поточна дебіторська заборгованість оцінюється за первісною вартістю. Поточна дебіторська заборгованість включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю, для цього на дату балансу обчислюється величина резерву сумнівних боргів	Оцінка дебіторської заборгованості щодо операцій з постачання товарів/послуг визначається виходячи з їх договірної вартості (у разі здійснення контрольованих операцій - не нижче звичайних цін) з урахуванням загальнодержавних податків та зборів. До складу договірної (контрактної) вартості включаються суми коштів, вартість матеріальних і нематеріальних активів, що передаються платнику у зв'язку з компенсацією вартості товарів/послуг
3. Сутність безнадійної заборгованості	Безнадійна дебіторська заборгованість - поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позивної давності	Безнадійна заборгованість - має відповідати одній з таких ознак: а) заборгованість, щодо якої минув строк позовної давності; б) прострочена заборгованість, що не погашена внаслідок недостатності майна; в) заборгованість суб'єктів господарювання, визнаних банкрутами або припинених у зв'язку з їх ліквідацією; г) заборгованість, стягнення якої стало неможливим у зв'язку з дією обставин непереборної сили, стихійного лиха
4. Припинення визнання	Виключення безнадійної дебіторської заборгованості з активів здійснюється з одночасним зменшенням резерву сумнівних боргів. У разі його недостатності безнадійна дебіторська заборгованість списується з активів на інші операційні витрати	Списання суми дебіторської заборгованості виникає, якщо відбувається будь-яка з таких подій: платник податку звертається до суду з позовом про стягнення заборгованості з покупця або про порушення справи про його банкрутство; за поданням продавця нотаріус вчиняє виконавчий напис про стягнення заборгованості з покупця або стягнення заставленого майна

Критерій порівняння	П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [2]	Податковий кодекс України [1]
5. Визначення суми резерву сумнівних боргів	Величина резерву сумнівних боргів визначається за одним із методів: застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості або коефіцієнта сумнівності. За методом застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості резерв визначається на підставі аналізу платоспроможності окремих дебіторів. За методом застосування коефіцієнта сумнівності резерв розраховується множенням суми залишку дебіторської заборгованості на початок періоду на коефіцієнт сумнівності	Витрати на створення резерву сумнівної заборгованості визнаються витратами з метою оподаткування в сумі безнадійної дебіторської заборгованості. З метою оподаткування сума відрахувань у резерв залежить від періоду прострочення погашення боргу

Таким чином, використання в практичній діяльності підприємств П(С)БО та норм Податкового кодексу призводить до виникнення дискусійних питань. П(С)БО визначають загальні методологічні засади формування облікової інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності, тоді як Податковий кодекс більш детально регламентує процедуру оцінки доходів підприємств, а отже – й дебіторської заборгованості, а також порядок списання безнадійних боргів з метою обчислення оподаткованого прибутку.

Список використаних джерел:

4. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 15.10.2019).
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» від 8.10.1999 р. № 237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> (дата звернення 15.10.2019).
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» від 30.11.2001 р. № 559 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01> (дата звернення 15.10.2019).

Н.В. Прохар, к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
А.Г. Міфтахова, студентка-магістрант групи ОА-61м (Х),
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
(м. Полтава, Україна)

СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Кожне підприємство, що здійснює господарсько-фінансову діяльність, вступає у економічні відносини з іншими організаціями чи установами. Вони охоплюють купівлю майна, виконання робіт, надання послуг, а також сплату зобов'язань перед державою, погашення позичок банку, виплату заробітної плати та різних платежів готівкою з каси або поточного рахунку. Тому грошові кошти є найбільш ліквідними активами, що повинні бути належним чином відображені і бухгалтерському обліку. Раціональна постановка обліку грошових коштів залежить від їх обґрунтованої класифікації.

Дослідженням сутності та класифікації грошових коштів у різні роки займалися такі відомі вітчизняні вчені, як О.Я. Базилінська, Ю.В. Бакун, О.Г. Величко, Ю.А. Верига, Н.І. Власюк, С.Ф. Голов, П.Л. Гордієнко, В.І. Єфіменко, Н.В. Ковальчук, Л.П. Кулаковська, Н.М. Ткаченко та інші, однак це питання і у наш час лишається відкритим. З іноземних вчених необхідно відзначити А. Апчерча, Д. Нортон, Р. Каплана, В.Ф. Палія, Я.В. Соколова.

У бухгалтерському обліку, як і в економічній теорії, грошові кошти є найбільш ліквідними активами. Вони присутні на початковому та кінцевому етапах облікового циклу, який включає придбання товарів, виробництво продукції, виконання робіт, надання послуг, а також їх подальший продаж і отримання виручки.

Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III, кошти – це гроші у національній або іноземній валюті чи їх еквівалент [4].

Відповідно до національного Положення (стандарту) бухгалтерського

обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73, грошові кошти (гроші) – це готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання. У свою чергу еквіваленти грошових коштів – це короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості [2].

Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті від 21.01.2004 р. № 22 визначає грошові кошти як грошову одиницю України, яка виконує функцію засобу платежу та обліковується на рахунках у банках [1].

Відповідно до Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні від 29.12.2017 р. № 148, готівка – грошові знаки національної валюти України (банкноти і монети, у тому числі розмінні, обігові, пам'ятні монети, які є платіжними засобами) [3].

На нашу думку, найбільш повно сутність грошових коштів розкриває НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» як сукупність готівки, коштів на рахунках у банках та депозитів до запитання. Однак, вживання терміну «гроші» ми вважаємо розмовним та не достатньо коректним. Тому сутність грошових коштів було б доцільно трактувати як фінансові засоби, що включають готівку, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання.

В. В. Сопко наводить наступну класифікацію грошових коштів [5, с. 215]:

- за видами валют: національна валюта, іноземна валюта;
- за місцем зберігання: аванси видані, підзвітні кошти, еквіваленти грошових коштів, рахунок в банку, каса;
- за призначенням: необоротні, оборотні;
- за джерелами надходження: власні, запозичені, залучені.

Вважаємо, що не можна включати до класифікації грошових коштів за місцем зберігання видані аванси, підзвітні кошти, еквіваленти грошових коштів. Видані аванси та підзвітні кошти є дебіторською заборгованістю. Еквіваленти грошових коштів - це частина фінансових інвестицій. Також не коректним є поділ грошових коштів на оборотні та необоротні, оскільки грошові кошти за своєю суттю є оборотними активами, тобто будуть використані у господарській

діяльності протягом 12 місяців з дати балансу або протягом операційного циклу, якщо він довший за 12 місяців. Також не коректним є поділ грошових коштів на оборотні та необоротні, оскільки грошові кошти за своєю суттю є оборотними активами, тобто будуть використані у господарській діяльності протягом 12 місяців з дати балансу або протягом операційного циклу, якщо він довший за 12 місяців. Крім того, поділ грошових коштів залежно від джерел надходження на власні, запозичені та залучені не несе в собі ніякої користі для користувачів бухгалтерської інформації, тому що в результаті господарської діяльності підприємства грошові кошти постійно перебувають у процесі кругообігу, їх питома вага у підсумку балансу більшості підприємств є незначною і їх залишок в короткостроковому періоді може сильно змінюватися. Таким чином, розроблені пропозиції сприятимуть раціоналізації обліку грошових коштів підприємства.

Список використаних джерел:

7. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова Національного банку України від 21.01.2004 р. № 22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04> (дата звернення 16.10.2019).

8. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 16.10.2019).

9. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова Правління національного банку України від 29.12.2017 р. № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17> (дата звернення 16.10.2019).

10. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення 16.10.2019).

11. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2006. 526 с.

Н.В. Прохар, к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
А.В. Могила, студентка-магістрант групи ОА-61м,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
(м. Полтава, Україна)

СУТНІСТЬ І КЛАСИФІКАЦІЯ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

У процесі здійснення своєї діяльності підприємства вступають у господарські зв'язки з різними підприємствами, організаціями й особами, тому відбувається кругообіг господарських засобів, що призводить до виникнення кредиторської заборгованості. Вона може бути як зовнішньою, так і внутрішньою. Від динаміки кредиторської заборгованості залежить платоспроможність підприємств (організацій), їх фінансове становище й інвестиційна привабливість. Раціональна організація розрахунків з контрагентами, правильність постановки обліку кредиторської заборгованості попереджають негативні наслідки по цих операціях.

Особливості сутності та класифікації кредиторської заборгованості досліджували науковці, серед яких Т.А. Бутинець, Л.В. Чижевська, Н.М. Ткаченко, В.В. Качалін, С.І. Травінська та інші.

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. №z0336-13 [2], зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють економічні вигоди.

Зобов'язання є однією із складових Балансу (звіту про фінансовий стан) і розглядаються як джерела формування фінансових ресурсів для фінансування операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємств. У майбутньому заборгованість за зобов'язаннями має бути погашена шляхом передачі кредиторам певних активів або послуг. Тому кредиторська заборгованість - це вимоги кредиторів стосовно активів підприємства, які зменшують економічні вимоги підприємства і його капітал.

Проведені дослідження сутності зобов'язань та заборгованості дають авторам підстави для висновків, що кредиторська заборгованість або

зобов'язання – це сукупність боргів суб'єкта господарювання (підприємства, установи, фізичної особи-підприємця) перед іншими суб'єктами, яка виникає в результаті здійснених раніше дій (подій), оцінена в гривнях і щодо якої в підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк. Кредо – значить, вірити. Інші контрагенти вірять, що підприємство поверне борг.

Вимоги кредиторів щодо активів підприємства мають вищий пріоритет, порівняно з вимогами власників. Інформація про зобов'язання допомагає користувачам фінансових звітів аналізувати фінансовий стан підприємства та приймати управлінські рішення.

Згідно з П(С)БО 11 «Зобов'язання» від 31.01.2000 р. № 20 [1], передбачено такі види зобов'язань: довгострокові, поточні, забезпечення, непередбачені зобов'язання, доходи майбутніх періодів.

Т.А. Бутинець, Л.В. Чижевська, С.Л. Береза, Н.М. Ткаченко зобов'язання поділяють на: монетарні й немонетарні; поточні і майбутні; довготермінові та поточні; фактичні, оціночні й умовні [4, с.314].

Сутність поточних зобов'язань у вітчизняній економічній літературі є дискусійною. Так В.В. Качалін вважає, що поточні зобов'язання – це зобов'язання, для ліквідації яких використовуються поточні активи, які могли б бути використані в звичайній діяльності підприємства [6, с. 334].

У свою чергу С.І. Травінська розглядає поточні зобов'язання як зобов'язання, що підлягають погашенню на вимогу кредиторів, а також та частина зобов'язань, яка буде погашена протягом операційного циклу або одного року, починаючи з дати балансу [7].

Економісти Н.С. Абалмасова, В.С. Терещенко мають такий підхід до визначення поточних зобов'язань: це короткострокові фінансові зобов'язання, які повинні бути погашені протягом поточного операційного циклу підприємства чи протягом року з дати складання бухгалтерського балансу (із цих двох термінів обирають довший); зобов'язання, які оплачуються на вимогу кредиторів або, як очікується, вони будуть ліквідовані впродовж 12 місяців [3].

У свою чергу, іноземні вчені мають власний погляд на проблему та економічну сутність поточних зобов'язань. А саме Керміт Д. Ларсон, Джон Дж.

Уайльд, Б. Чіапетта стверджують, що поточні зобов'язання – це ті, які повинні бути погашені протягом одного року, проте, якщо операційний цикл більше ніж один рік, то вони можуть бути сплачені протягом цього строку [5, с.48] .

На думку авторів, під поточними зобов'язаннями необхідно розуміти зобов'язання, які повинні бути погашені протягом року з дати складання бухгалтерського балансу, які оплачуються на вимогу кредиторів або, як очікується, вони будуть ліквідовані впродовж 12 місяців. Класифікація зобов'язань або кредиторської заборгованості за різними ознаками є основою автоматизованого управління та прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» від 31.01.2000 р. №20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00> (дата звернення 12.10.2019).
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. №73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 12.10.2019).
3. Абалмасова Н.С. Удосконалення бухгалтерського обліку поточних зобов'язань в Україні на підставі міжнародного досвіду // Н.С. Абалмасова, В.С. Терещенко [Електронний ресурс]. – URL: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economics/64247.doc.htm (дата звернення 12.10.2019).
4. Бутинець Т.А. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / Т.А. Бутинець, Л.В. Чижевська, С.Л. Береза; за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 672 с.
5. Нидлз Б. Принципы бухгалтерского учета /Б. Нидлз, Х. Андерсон, Д. Колдуэлл. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 496 с.
6. Качалин В.В. Финансовый учет и отчетность в соответствии со стандартами GAAP / В.В. Качалин. – 4-е изд. – М.: Дело, 1998. – 432 с.
7. Травінська С.І. Класифікація поточних зобов'язань в законодавстві та бухгалтерському обліку [Електронний ресурс]. – URL: http://bukuniver.edu.ua/Applications/zbirnik/n6/31_Klas.pdf (дата звернення 12.10.2019).

Н.В. Прохар, к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
В.В. Чорнуцький, студент-магістрант групи ОА-61м,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
(м. Полтава, Україна)

ГОТОВА ПРОДУКЦІЯ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ

Формування ринкових відносин передбачає конкурентну боротьбу між різними товаровиробниками, перемогти в якій зможуть ті із них, хто найбільш ефективно використовує всі види наявних ресурсів з метою виробництва та продажу готової продукції. Тому проблема вдосконалення системи бухгалтерського обліку готової продукції є актуальною, оскільки контроль виробленої продукції дасть можливість успішно вирішувати завдання, що стоять перед виробниками.

Дослідженням проблем сутності та методики обліку готової продукції впродовж століть займалися такі вітчизняні науковці як Ф. Ф. Бутинець, Н.І. Верхоглядова, Ю.А. Верига, Н.Л. Жила, О. С. Іванілов, Ю.В. Карпенко, А.М. Коваленко, Л. І. Слюсарчук, В. В. Сопко, Н.М. Ткаченко, В. В. Тютюник, Д.М. Фесенко та інші, однак ці питання й у наш час залишаються відкритими та потребують додаткового вивчення і вдосконалення.

В економічній теорії та бухгалтерському обліку сутність готової продукції розглядається різними авторами, що узагальнено в табл. 1.

У загальному розумінні готова продукція – це продукція, що виготовлена на підприємстві, повністю пройшла всі стадії обробки, призначена для використання або продажу та відповідає технічним і якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно – правовим актом.

Отже, готова продукція, незалежно від її видів, повинна відповідати основним вимогам:

- вироблена на даному підприємстві;
- пройшла всі стадії обробки;

- характеризується суспільною значимістю – виробництво повинне орієнтуватися на продаж продукції споживачам;

- має товарну завершеність, тобто повинна відповідати технічним та якісним характеристикам.

Таблиця 1

Трактування сутності готової продукції в бухгалтерському обліку

Автор	Визначення
Верига Ю. А. та інші [1]	Готова продукція – це продукція, призначена для продажу, яка за своїми технологічними якостями і характеристикам відповідає визначеним вимогам
Карпенко Ю.В. [2]	Готова продукція – це сукупність виготовлених на підприємстві виробів і продуктів, які призначені для випуску на сторону
Коваленко А.М. [3]	Готова продукція – це продукція, що виготовлена на підприємстві, призначена і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншими нормативно – правовими актами
Ткаченко Н.М. [4]	Готова продукція – це продукція, що повністю закінчена обробкою на даному підприємстві, пройшла всі стадії технічного випробування, відповідає технічним умовам

На нашу думку, під готовою продукцією слід розуміти результат виробництва, що має матеріальну форму, повністю закінчений обробкою на підприємстві, пройшов усі стадії технічного випробування, відповідає технічним умовам та стандартам якості.

З метою управління, при організації обліку готової продукції необхідно чітко визначати її вид:

- за формою готова продукція може бути уречевленою (матеріальною), певним видом роботи чи виконаної послуги;

- за ступенем готовності напівфабрикатом є виріб окремих технологічних фаз (переробок, цехів, ділянок, бригад тощо), який повинен пройти одну або декілька технологічних фаз обробки у виробництві, перш ніж стати готовою продукцією, але для даної стадії (фази, переробки) він є закінченим продуктом. Один і той же продукт для різних стадій виробництва може бути сировиною,

напівфабрикатом (незавершеним виробництвом) і готовою продукцією;

- за технологічною складністю продукцію поділяють на просту і складну;

- залежно від видів діяльності готова продукція розрізняється за видами галузей промисловості та сільського господарства в Україні;

- за правом власності готова продукція може належати власнику чи бути отриманою у користування;

- залежно від технологічних особливостей виробництва вона може бути основною, побічною або супутньою. Супутню, попутну та побічну продукцію за отриманням економічних вигод можна умовно поєднати у другорядну (вторинну) продукцію. Однак, у зв'язку з відмінністю їх одержання у виробничому процесі, вони повинні розглядатися як окремі об'єкти обліку.

Таким чином, сутність та класифікація готової продукції є основою організації аналітичного обліку з метою управління підприємством, що передбачає чітке розмежування видів номенклатур та їх введення у довідники сучасних інформаційних систем.

Список використаних джерел:

1. Бухгалтерський облік і аудит: термінологічний словник: українсько-російсько-англо-азербайджанський; русско-українсько-англо-азербайджанський; English-Ukrainian-Russian-Azerbaijani: навч. посібник / Ю. А. Верига, О.В. Карпенко, В. Л. Іщенко, Я. К. Алхасов, Т.В. Гладких, А. Ж. Пшенична, Н. О. Кулявець. – Київ : Центр учб. л-ри, 2015. – 368 с.

2. Карпенко Ю.В. Економіка і фінанси підприємства: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни за кредитно-модульною системою організації навчального процесу. Полтава: ПУЕТ, 2014. 266 с.

3. Коваленко А.М. Бухгалтерський облік в Україні. Від теорії до практики. Дніпропетровськ: ВКК «Баланс- Клуб», 2011. 1024 с.

4. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність: підручник. Київ: Алерта, 2013. 982 с.

Романченко Юлія Олександрівна, к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Липко Альона Миколаївна,
Копча Вікторія Миколаївна
здобувачі вищої освіти спеціальності
071 «Облік і оподаткування» ступеня магістр,
Полтавська державна аграрна академія,
(м. Полтава, Україна)

ДЕРЖАВНИЙ ВНУТРІШНІЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ

У сучасних моделях державного управління базовим елементом системи державного внутрішнього фінансового контролю є загальна відповідальність керівників органів державного і комунального сектору перед парламентом та громадськістю. Тому базовим елементом зазначеної системи в країнах ЄС є фінансове управління і контроль як функція керівників, відповідальних за діяльність конкретного органу. Ці питання частково врегульовано ст. 26 Бюджетного кодексу України та ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

В ст. 26 Бюджетного кодексу України, передбачено етапи здійснення аудиту та фінансового контролю на всіх стадіях бюджетного процесу підрозділами внутрішнього фінансового контролю. Й розмежовано понятійний апарат «внутрішнього фінансового контролю» і «зовнішнього фінансового контролю» залежно від суб'єктів здійснення такого контролю [3]. Зокрема завданням внутрішнього контролю є надання керівникові центрального органу виконавчої влади, його територіального органу та бюджетної установи об'єктивних і незалежних висновків та рекомендацій щодо: функціонування системи внутрішнього контролю та її удосконалення; удосконалення системи управління; запобігання фактам незаконного, неефективного та не результативного використання бюджетних коштів; запобігання виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності центрального органу виконавчої влади, його територіального органу та бюджетної установи.

Стосовно внутрішнього фінансового контролю – це відповідний підрозділ

в структурі розпорядника бюджетних коштів, в бюджетній установі. У законодавчих актах не розкрито суть поняття внутрішнього контролю. Зазначене питання також не має належного наукового та методичного обґрунтування. Як наслідок, дієве функціонування внутрішнього контролю в органах державного і комунального сектору на даний час не забезпечено. Недостатнім є розуміння керівниками таких органів усіх рівнів їх персональної відповідальності за діяльність та досягнення мети очолюваних ними органів. Фактично у системі внутрішнього контролю повинні бути задіяні всі підрозділи органів державного і комунального сектору.

В органах державного і комунального сектору країн ЄС функціонують служби децентралізованого внутрішнього аудиту, що досліджують діяльність апарату органу та підпорядкованих і підзвітних йому органів і звітують про результати проведеного аудиту відповідному керівнику. Зазначені служби діють незалежно від інших підрозділів. Внутрішній аудитор незалежний у власних діях щодо проведення аудиту.

Оскільки державний фінансовий контроль поділяється на внутрішній і зовнішній, то і державний фінансовий аудит діяльності бюджетних установ як елемент системи державного фінансового контролю, реалізується в системі державного зовнішнього контролю та у системі державного внутрішнього контролю [1].

Сьогодні і Україні механізм утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та проведення в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, їх територіальних органах та у бюджетних установах, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади внутрішнього аудиту регламентовано Порядком утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та проведення такого аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, їх територіальних органах та бюджетних установах, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, який

затверджено Постановою КМУ від 28.09.2011 р. № 1001 [2].

Система державного внутрішнього фінансового контролю в Україні не має достатнього наукового, інформаційно-технічного та кадрового забезпечення в частині впровадження в практику сучасного вітчизняного та зарубіжного досвіду, розроблення та реалізації новітніх інформаційно-програмних проектів, задоволення потреб у підготовці кадрів та підвищенні їх кваліфікації.

Список використаних джерел:

1. Бугаєнко В. Проблеми державного фінансового аудиту діяльності бюджетних установ URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
2. Порядок утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та проведення такого аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, їх територіальних органах та бюджетних установах, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, який затверджено постановою Кабінету міністрів України від 28.09.2011 р. № 1001. URL :[http:// www.nau.kiev.ua](http://www.nau.kiev.ua).
3. Романченко Ю. О. Фінансовий контроль в бюджетних та фінансових установах : навч. посіб. Полтава : ФОП Крюков, 2012. 344 с.

К.С. Рудницька, Х.Д. Туряк,
курсанти 2 курсу факультету економіко – правової безпеки
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ПРОБЛЕМАТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ АНАЛІЗУ, ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В час глобалізації інформаційних технологій, питання обліку, аналізу і контролю є важливим і надзвичайно актуальними. В даній роботі ми розглянемо проблематику, основні зміни та вдосконалення обліку, аналізу та контролю під призмою впливу на них новітніх інформаційних технологій. В теперішніх умовах розвитку суспільства є відомим той факт, що глобалізація інформаційного простору надзвичайно прискорює глобалізації світового ринку в цілому. Це говорить про те, що суспільству потрібні нові підходи до обліку, аналізу та контролю економічної та звітної інформації.

Дана проблема яскраво виражена у відносинах підприємців та держави при процесі оподаткування. Сама система обліку і контролю, сформована в Україні в останні роки являється очевидно неефективною. Прикладом є інформація Державної служби статистики України, що протягом останніх років в судах доведено факти фіктивного відшкодування ПДВ, тому можна припустити, що відсутність правового та економічного механізму обліку і контролю наносить колосальні збитки економіці України, що суперечить національним інтересам нашої держави [1, с. 89].

Нездатність України здійснювати ефективний контроль за обліком податкових відносин є прямим наслідком неспроможності обліковувати, аналізувати і контролювати інформаційні потоки, які ростуть кожного року в геометричній прогресії. Збільшення об'єму інформаційних потоків досягло такого високого рівня, що навряд будь-яка країна здатна їх ефективно та цілеспрямовано контролювати з використанням механізмів оподаткування, які ґрунтуються на складних економічних розрахунках. Економічний контроль та

аналіз перестає відображати реальну суть економічних явищ та є відірваним від інструментів стимулювання економічної діяльності і є одним із основних чинників гальмування будь-яких суспільних процесів. Яскравим прикладом соціальної несправедливості і недосконалої системи оподаткування є велика кількість олігархів та мільйонерів, які з'явилися на пострадянському просторі.

Але вищевказана несправедливість може бути легко виправлена за рахунок модернізації, запровадження нових підходів та методів обліку, аналізу та контролю, в яких буде враховуватися актуальні аспекти глобалізації та колосального збільшення інформаційних потоків в економічній сфері України. Підходи можуть бути наступними:

1. Визначення майна чи майнового права об'єктом оподаткування. В даному випадку зрозумілим є принцип соціальної справедливості при оподаткуванні, який говорить про те, що той хто володіє більшим майном, той і платить більше податків.

2. Спрощення процедури оподаткування. Цей принцип полягає в тому, щоб будь-яке майно можна було з легкістю виміряти в фізичному еквіваленті. Застосування грошового еквіваленту податкового зобов'язання до цифрового виміру фізичної властивості певного майна дозволяє максимально спростити облік, аналіз і контроль податкових взаємовідносин.

Загальновідомим є факт, що аналіз як економічне явище ґрунтується на двох наукових принципах: порівняння і динаміка. Використання даних принципів дозволяє встановити чіткі критерії порівняння при аналізі податкових відносин, а також чітко простежувати термін, протягом якого існують будь-якого роду податкові зобов'язання.

Використання і дотримання вищевказаних принципів дозволить сформувати систему оподаткування, яка буде відповідати сучасним Європейським вимогам обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації інформаційних технологій [3, с. 288-289].

В даній роботі ми висвітлили основну проблематику функціонування аналізу, обліку і контролю в умовах глобалізації інформаційних технологій на

прикладі недосконалості податкової системи нашої держави. Визначили основні напрямки подолання даної проблеми і запропонували власні варіанти даного процесу. З'ясували, що модернізація методології та підходів до аналізу, обліку та контролю, може покращити фінансовий стан нашої держави та призвести до подальшого економічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Мних Є.В. Аналіз і контроль в системі управління капіталом. К. : КНЕУ. 2005. 232 с.
2. Бутинець Ф.Ф. Інформаційні системи бухгалтерського обліку. Житомир: ПП «Рута». 2002. 544 с.
3. «Актуальні проблеми розвитку обліку, контролю та аналізу в умовах глобальних економічних змін»: матер. міжн. наук.-практ. конф. 7-8 жовт. 2010р Полтава: ТОВ «АСМІ», 2010. 500 с.
4. Писаревська Т.А. Інформаційні системи обліку та аудиту. К. : КНЕУ. 2004. 369 с.

*** Науковий керівник - Соломіна Ганна Валеріївна

Самсоненко Яна Сергіївна, ЗВО СВО «Магістр»,
Фурса Катерина Володимирівна, ЗВО СВО «Магістр»,
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»,
Полтавської державної аграрної академії
(м. Полтава, Україна)

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Чітка побудова бухгалтерського обліку доходів та витрат відповідно до змін, що відбуваються в їх організації й техніці ведення, підвищує роль обліку як основного засобу одержання достовірної інформації для прийняття економічно обґрунтованих рішень і попереджень ризику у виробничо-господарській діяльності підприємств, у системі оподаткування, при складанні балансу, звіту про фінансові результати, різноманітної фінансової звітності.

Зокрема, цим питанням присвячено наукові праці таких вчених, як: Г. М. Азаренкова, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк, В. М. Гринькова, В. М. Жук, Т. М. Журавель, А. Г. Загородній, В. О. Коюда, Р. М. Михайленко, Г. О. Партин, А. М. Поддєрьогін, Р. А. Слав'юк, О. С. Філімоненков, Я. В. Соколова, Ю. А. Верига.

Вдосконалення нормативної бази та обґрунтування питань оцінки визнання доходів та витрат в діяльності підприємства, уточнення видів в класифікації доходів, фінансових результатів підприємства надасть повну інформацію про визнання в кінці звітного періоду суми відповідно чистого прибутку (збитку) у фінансовому обліку, або в податковому обліку суми податкового зобов'язання по податку на прибуток, при достовірності даних складових податкових доходів та податкових витрат.

Національний положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначає основні засади формування сукупного доходу Звіту про фінансові результати, визначає зміст і форму, а також загальні вимоги до розкриття його статей.

За даними обліку витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення

власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками) за звітний період.

Доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників) за звітний період [2].

Доходи і витрати, які наводяться у Звіті про фінансові результати з метою визначення чистого прибутку або збитку звітного періоду. За умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена, дохід у Звіті про фінансові результати відображається у момент надходження активу або погашення зобов'язання, які призводять до збільшення власного капіталу підприємства. Якщо актив забезпечує економічні вигоди протягом кількох звітних періодів, то витрати відображаються у Звіті про фінансові результати на основі систематичного та раціонального їх розподілу протягом тих звітних періодів, коли надходять відповідні економічні вигоди. Витрати слід негайно відображати у звіті про фінансові результати, якщо економічні вигоди не відповідають або перестають відповідати такому стану, за якого вони визнаються активами підприємства.

В податковому кодексі поступово наближається поняття доходів до даних бухгалтерського обліку та відповідні узгодження елементів доходів і витрат в бухгалтерському та податковому обліку подано в табл. 1.

Таблиця 1

Відповідні узгодження елементів доходів та витрат в бухгалтерському та податковому обліку

Бухгалтерські доходи і витрати	Види доходів та витрат згідно з	
	ПКУ	П(С)БО
Дохід від виконання довгострокових договорів	Інші доходи	Операційна діяльність
Винагорода за управління майном	Інші доходи	Операційна діяльність
Доходи, отримані при першому відступленні права вимоги	Інші доходи	У бухгалтерському обліку відображають залежно від основних операцій
Доходи, не враховані під час обчислення доходу періодів, які передують звітності, та виявлені у звітному податковому періоді	Інші доходи	
Втрати від неопераційних курсових різниць	Інші операційні витрати	Інші витрати
Організаційні витрати	Інші витрати	Адміністративні витрати

Витрати на податки, збори, інші перед-бачені законодавством платежі	Інші операційні витрати	Адміністративні витрати
Сума безнадійної дебіторської заборгованості та відрахування до резерву сумнівних боргів	Інші витрати	Інші операційні витрати
Витрати на утримання об'єктів соціально-культурного призначення	Інші витрати	Інші операційні витрати
Інші витрати операційної діяльності (благодійна допомога)	Інші витрати	Інші операційні витрати

Реальність обсягів реалізації встановлюють за допомогою зустрічних перевірок, взаємозвіряння документів: транспортних накладних, приймальних квитанцій, дорожніх листків, відомість руху зерна та іншої продукції, реєстрів реалізації продукції, касових книг і ордерів (уразі реалізації за готівку). Взаємно звіряються також розрахунки з покупцями, а паралельно – первинні документи з метою з'ясування достовірності натуральної та залікової маси реалізованої продукції. Особливо перевіряють реальність знижок і надбавок до фактичної маси кожного виду реалізованої продукції [3].

Більшість сучасних наукових розробок теоретичного й прикладного характеру, що стосуються процесів реалізації продукції, обліку доходів та витрат, фінансових результатів діяльності підприємств, містять обґрунтування методологічних і певних методичних аспектів адаптації існуючої системи формування та розподілу прибутку до умов сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Андрійчук Р. В. Методичні підходи до аналізу рентабельності та беззбитковості виробництва продукції й оптимізації асортименту / Р. В. Андрійчук // Економіка АПК. – 2017. – № 5. – С. 133-140.

2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення окремих норм Податкового кодексу України» № 4834 від 24 трав. 2012 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>

3. Шара Є. Ю. Бухгалтерський фінансовий та податковий облік : [навчальний посібник] / Є. Ю. Шара. – К. : ЦУЛ, 2011. – 422 с.

*** Науковий керівник -Т. Є. Дугар, к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю Полтавської державної аграрної академії

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ БУХГАЛТЕРА

Сьогодні в українському підприємницькому середовищі існує необхідність у сучасній, чіткій і достовірній системі бухгалтерського обліку й аудиту. Розглядаючи професію бухгалтера та аудитора з боку достовірності показників фінансової звітності, підготовки й інтерпретації обліково-економічної інформації для прийняття стратегічних бізнес-рішень, їх діяльність виходить за межі інтересів одного суб'єкта господарювання.

Професійна етика – набір правил, що визначає поведінку фахівця під час виконання службових обов'язків, а також дотримання ним норм, які відповідають чинним законам та іншим нормативно-правовим актам, професійним знанням, відносинам із колегами та замовниками, глибокому усвідомленню моральної відповідальності за виконання професійних обов'язків [1].

Розуміння стандартів професійної етики, дотримання професійної культури поведінки є важливою складовою компетентності сучасних бухгалтерів та аудиторів. Дотримання правил етики у професійній сфері особливого значення набуває в умовах економічної кризи. Наразі професійна діяльність бухгалтерів, аудиторів здійснюється в умовах соціально-економічної, політичної невизначеності та ризику [3, с. 235].

Правила професійної етики встановлюються для врегулювання професійних відносин у площині моральної свідомості. Відсутність етичної поведінки у спілкуванні між зацікавленими сторонами, недотримання або ігнорування етичних правил приводить до виникнення неправомірних дій та фальсифікації облікових даних. Роль фахівця з обліку у цій ситуації значна. Зокрема, за даними Держаудитслужби України за 2017 рік [2] за результатами проведених контрольних заходів на 335 підприємствах всіх форм власності виявлено фінансові порушення, що привели до втрат на суму майже 483,8 млн. гривень.

Дослідження показало, що бухгалтери стикаються з етичними проблемами

у двох основних аспектах. Перший аспект визначається неетичним тиском з боку управлінського персоналу середньої ланки або третіх осіб, прямо зацікавлених у корегуванні обліково-економічної інформації для прийняття або зміни управлінських рішень. Наполегливість у прийнятті (зміні) рішення може зумовлюватися вигодою окремих осіб. Прикладами таких рішень є: необґрунтоване нарахування премій, завищення суми відшкодування витрат на відрядження, списання завданих підприємству матеріальних збитків на рахунок фінансових результатів тощо. В окремих випадках, ініціатором неетичного тиску може виступати і вище керівництво через бажання приховати істинний фінансовий стан суб'єкта бізнесу для одержання кредиту банку, мінімізації податкових платежів, підтримання позитивного іміджу тощо.

Другий аспект визначається необхідністю дотримання бухгалтером етичних правил професійної поведінки для досягнення максимального рівня корисності в умовах невизначеності та несприятливих умов. Наприклад, висловлювання активної позиції в умовах скорочення персоналу через підвищення оплати праці, підтримання режиму економії, всебічного контролю в умовах обмеженості ресурсів, цільового використання коштів тощо. Якщо мають місце випадки неправомірних дій з боку керівництва, то повідомляючи про ці факти компетентні органи контролю, професійний бухгалтер може порушити зобов'язання про дотримання конфіденційності [4].

Бухгалтер, діючи всупереч вимогам стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, втрачає власну ділову репутацію, що позначається на його подальшій професійній кар'єрі та оплаті праці. Якщо виконання посадових обов'язків забезпечує легалізацію доходів, одержаних незаконним шляхом або з порушенням чинного законодавства, то відповідальність за скоєне порушення поширюється і на бухгалтера.

Введення в оману інших зацікавлених посадових осіб або надання неповної інформації про фінансово-майновий стан господарського суб'єкта зумовлюють порушення інформаційних управлінських потоків, що знижує релевантність даних, достовірність обґрунтування рішень. Навмисне спотворення фінансової й іншої інформації в обліку, звітності для корисних цілей зацікавлених осіб із завданням фінансової, матеріальної шкоди суб'єкту бізнесу визначає міру кримінальної відповідальності.

Забезпечення відповідних сприятливих умов для непорушності етики

професійних бухгалтерів, постає найважливішою частиною процесу прийняття рішень. Сфера дотримання стандартів професійної етики повинна бути складовою стратегії розвитку бізнесу, що вимагає розробки відповідних регламентів. Відповідальність за дотримання стандартів професійної етики усередині системи управління покладається на керівництво підприємства. У зв'язку з цим, керівники всіх ланок управління повинні розвивати та підтримувати культуру професійної поведінки співробітників.

Отже, недотримання етичних принципів у діяльності бухгалтера негативно впливає на формування повної та достовірної інформації, поданої у фінансовій, податковій звітності. Наслідками недотримання бухгалтером кодексу професійної етики є, як правило, втрата ділової репутації, штрафні санкції, втрата бізнес-суб'єктом конкурентних переваг на ринку. Керівна ланка повинна займати активну позицію у становленні стандартів професійної етики: заохочувати їх дотримання; об'єктивно захищати інтереси бухгалтерів при виникненні професійних конфліктів; обґрунтовано реалізовувати санкції за порушення норм етичної поведінки. Розгляд професійної етики як повноправної складової стратегії розвитку бізнесу сприятиме відновленню довіри та репутації професії бухгалтерів, аудиторів у суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Балазюк О. Ю. Професійна етика бухгалтера в контексті реформування бухгалтерського обліку в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017.
2. Інформація за результатами діяльності Держаудитслужби, міжрегіональних територіальних підрозділів та управлінь в областях у лютому 2017 року [Електронний ресурс]. 2017. Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua>.
3. Левицька С. О. Професійний рівень бухгалтера: критерії оцінки, вимоги до підготовки, система підвищення кваліфікації. *Наукові записки. Серія «Економіка»*. Вип.13. С. 230–238.
4. Чабанюк О. А. Професійна етика бухгалтера як складова стратегії розвитку бізнесу. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «*Прогнозування та моделювання соціально-економічних процесів сьогодення*». 2017. С. 106–108.

ПСБО АБО МСФЗ?

З метою встановлення єдиних підходів до формування фінансової звітності у світовому економічному просторі та для забезпечення можливості виходу вітчизняних суб'єктів господарювання на світові ринки в Україні в 2007 році прийнято для впровадження Стратегію застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

Дискусії з приводу доцільності існування та перспектив розвитку галузевих систем фінансового обліку мають неабияку актуальність для України, де фінансова звітність та вимоги до ведення фінансового обліку є однаковими для супермаркету, промислового, чи аграрного підприємства. Дивно, але прихильники такого уніфікованого підходу посилаються на вимоги МСФЗ, при цьому зовсім не переймаючись проблемами [1].

Незважаючи на те, що міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) служили основою для створення національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(С)БО), на даний час існують розбіжності між П(С)БО та МСФЗ.

В процесі трансформування фінансової звітності українських підприємств (насамперед – акціонерних товариств) слід врахувати існуючі відмінності між національними та міжнародними стандартами фінансової звітності.

Розглянемо детальніше, чим відрізняються загальні принципи подання інформації, установлені П(С)БО та МСФЗ (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика застосування П(С)БО та МСФЗ

Критерій порівняння	Вимоги П(С)БО	Вимоги МСФЗ
Зміст стандартів	Визначають принципи і методи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні	Регламентують принципи подання у фінансовій звітності інформації про активи, зобов'язання, капітал, доходи та витрати підприємства

Можливість відхилення від стандартів	Не передбачена	Існує за умови, якщо дотримання вимог стандарту призведе до протиріччя і введе в оману її користувачів. Умови відступу від стандартів обов'язково розкриваються у примітках до звітності
Дії керівництва в разі відсутності стандарту, який регулює обліковий підхід до певного об'єкта	Не передбачені	Керівництву слід спиратися на власне професійне судження, яке б забезпечувало доречність та достовірність звітності
Відображення у звітності несуттєвих статей	Стаття наводиться у звітності за умови, що інформація є суттєвою й оцінка статті може бути достовірно визначена. Стаття, інформація за якою є несуттєвою, у фінансовій звітності окремо не відображається, а об'єднується з іншими статтями, подібними за характером і функціями	
Формат звітності	Стандартизований	Нестандартизований, окреслено мінімальний перелік статей, які повинні бути відображені у звітності
Проміжна звітність та її склад	Проміжна звітність складається щоквартально наростаючим підсумком із початку звітного року і включає Баланс та Звіт про фінансові результати	Надання проміжної звітності заохочується. До складу такої звітності входить повний пакет фінзвітності або комплект стислих звітів за період, менший за звітний

Джерело: [2].

Перехід українських підприємств на міжнародні стандарти обліку і звітності процес незаперечний, але поступовий. Найбільш оптимальним варіантом трансформації бухгалтерського обліку і звітності є максимально можлива гармонізація вітчизняних П(С)БО із МСФЗ, що дозволить вчасно вносити необхідні доповнення в них по мірі розвитку міжнародних стандартів. Даний крок забезпечить чіткішу та зрозумілішу, як організаційно так і методологічно, регламентацію обліку та формування якісної інформації для складання звітності за МСФЗ. Однак з трансформацією обліку за вимогами міжнародних стандартів виникає ризик поверхневого розроблення методологічного забезпечення бухгалтерського обліку, що призведе до отримання неякісної інформації та складання «формальних» фінансових звітів.

Крім того, разом із виникненням необхідності ведення обліку і складання

звітності за міжнародними стандартами, виникає потреба в сертифікації бухгалтерів підприємств. Бажано, щоб таку кваліфікацію можна було отримати разом із вітчизняним дипломом про вищу освіту. На плечі вищих навчальних закладів також треба покласти періодичне підтвердження такої кваліфікації.

У кожному разі, який би варіант трансформації стандартів обліку і звітності не був обраний, процес переходу на міжнародні стандарти повинен регулюватися на державному рівні. Інакше підприємства будуть переходити на нові стандарти тільки у випадку крайньої необхідності, що буде викликати додаткові труднощі й суттєво гальмувати залучення коштів у вітчизняну економіку [3].

Список використаних джерел:

1. Сокіл О.Г. Запровадження МСФЗ в Україні та інших країнах світу. Зростання ролі бухгалтерського обліку в сучасній економіці: збірник тез та доповідей I Міжнародної науково-практичної і нтернет-конференції (21 лютого 2013 р.; м. Київ) / Відпов. за вип. Б.В. Мельничук. Київ: ТОВ «Всеукраїнський інститут права і оцінки», 2013. С. 195-196.

2. Нищенко Л.П. Гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності України з міжнародними стандартами в процесі гармонізації економічних взаємозв'язків. Бухгалтерський облік та аудит. 2006. № 9. С. 6-9.

3. Трачова Д.М., Сахно Л.А. Перехід на міжнародні стандарти обліку та звітності: проблеми на перспективі. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс». 2012. № 2 (18), том 6. С. 270-276.

*** Науковий керівник - Сокіл Олег Григорович, д.е.н., доцент, завідувач кафедри «Облік і оподаткування» Таврійського Державного Агротехнологічного Університету імені Дмитра Моторного

А.Г. Суха, студентка-магістрант групи ОАМ-61(Н),
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
(м. Полтава, Україна)

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ: ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ

Основною проблемою організації обліку витрат на підприємствах в Україні є проблема повноти та своєчасності їх відображення у системі обліку. Ця проблема досить багатопланова, надзвичайно складна і стосується всього нашого суспільного ладу, особливо системи влади, способу життя, системи оподаткування та тіньового сегмента української економіки. Однією з основних умов успішної діяльності будь-якого підприємства є правильна організація на ньому управлінського, бухгалтерського, податкового обліку, тому необхідно використовувати нові методи і сучасні технічні засоби побудови різних інформаційних систем.

Значна кількість вітчизняних і зарубіжних наукових праць присвячена вивченню питань організації бухгалтерського обліку витрат. Серед науковців, які досліджували зазначені питання, слід відзначити П.С. Безруких, Ф.Ф. Бутинця, Б.І. Валусєва, Р.Я. Вейцмана, М.Д. Врублевського, І.О. Гавриленко, А.М. Герасимовича, С.Ф. Голова, З.В. Гуцайлюка, Л.М. Кіндрацьку, Г.Г. Кірейцева, М.В. Кужельного, Ю.А. Кузьмінського, Є.В. Мниха, Л.В. Нападовську, О.Е. Ніколаєву, О.В. Олійник, В.Ф. Палія, В.П. Пантелєєва, М.С. Пушкаря, В.В. Сопка, Р.О. Савченка, М.Г. Чумаченка, В.О. Шевчука, В.Г. Швеця, М.Я. Штеймана, А.Д. Шеремета.

Сучасні умови господарювання вимагають від підприємств гнучкої політики діяльності та швидкого реагування на будь-які її зміни. Одним із важливих питань ефективного управління підприємства є система обліку і контролю витрат. Величина витрат представляє собою головний резерв підвищення прибутку підприємства.

Залежно від системи обліку витрати можуть мати доцільний характер, і навпаки, тому питання вдосконалення обліку витрат не втрачає своєї

актуальності.

Реформування та гармонізація вітчизняної системи бухгалтерського обліку в Україні потребують упровадження нових і вдосконалення наявних інструментів для відображення їх в обліку.

Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій для обліку витрат від операційної діяльності передбачено рахунки 9-го класу «Витрати діяльності».

Багато вітчизняних учених акцентують увагу на певному спотворенні інформації, що відображається в обліку адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат підприємства. Така ситуація пояснюється тим, що на деяких підприємствах існують випадки віднесення значної частини адміністративних витрат і деякої частини витрат на збут до складу інших операційних витрат. Доцільність даної операції викликає сумніви.

Такі обставини сприяють значному спотворенню інформації про витрати, особливо для зовнішніх користувачів.

Серед недоліків організації обліку невиробничих витрат – відображення в обліку різних за економічною сутністю витрат на рахунках 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності» у розрізі відповідних субрахунків для цілей управлінського обліку, наявність значної кількості субрахунків без подальшого їх аналітичного групування за видами витрат, що ускладнює сприйняття інформації про зазначені витрати під час прийняття управлінських рішень.

Для покращання організації обліку невиробничих операційних витрат підприємства варто в Наказі про облікову політику підприємства виокремити трансакційні витрати як окремий об'єкт обліку. Це дасть змогу упорядкувати інформацію про невиробничі операційні витрати для цілей управління і розробити чи вдосконалити робочий план рахунків підприємства шляхом запровадження чіткої системи групування витрат у розрізі відповідних статей [2].

Наявність у складі адміністративних витрат різних за своєю природою й

економічною сутністю загальногосподарських витрат, спрямованих на обслуговування та управління підприємством, зумовлює потребу організації відокремленого їх обліку із застосуванням субрахунків у складі рахунку 92 «Адміністративні витрати».

На основі дослідження еволюції концепцій бізнесу, що сформувалися під впливом розвитку ринку, можна зробити висновок, що діяльність підприємства, пов'язана зі збутом, рекламою та маркетингом, має свої функціональні особливості і є незалежною одна від одної, тому більш інформативною є назва синтетичного рахунку 93 «Витрати на збут, рекламу та маркетинг» та відокремлені у його складі субрахунки.

Чітко налагоджена облікова система підприємства є запорукою його успішного становлення на ринку як потенційного ділового партнера. Сучасна практика ведення обліку адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат недостатньою мірою відповідає потребам управління в умовах розвитку ділового партнерства підприємств, тому пропонуємо виокремити рекомендовані субрахунки з-поміж інших, що сприятиме формуванню нового підходу до організації синтетичного й аналітичного обліку невиробничих операційних витрат і, як наслідок, підвищенню інформативності облікових показників для прийняття ефективних управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку URL : <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo.htm>.
2. Прохар Н.В., Ночовна Ю.О. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики : монографія. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. 257 с.

Темник Аліна Юріївна,
здобувач вищої освіти СВО «Магістр»
спеціальності «Облік і оподаткування»
Полтавська державна аграрна академія
(м. Полтава, Україна)

ОСНОВНІ ЕТАПИ АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ЇХ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ

Метою ефективного використання основних засобів за умови найбільш інтенсивного їх використання є пошук резервів підвищення їх віддачі.

Наразі основними завданнями аналізу основних засобів є: оцінка та аналіз основних тенденцій розвитку; кількісне обчислення впливу основних факторів на їх величину; виявлення резервів їх ефективного використання; надання обґрунтованих розрахунків для ведення ефективної діяльності підприємства.

Порядок забезпечення комплексності економічного аналізу основних засобів суб'єкта господарювання передбачає кілька етапів, зокрема:

- підготовчий (складання плану на основі врахування основної мети та завдань аналізу основних засобів й обґрунтування набору показників);
- основний (систематизація й аналітична обробка вихідних та розрахункових даних про стан та рух основних засобів підприємства з метою виявлення впливу факторів на ефективність їх використання);
- заключний (узагальнення результатів аналізу стану та руху основних засобів підприємства та оформлення в підсумковій документації конкретних пропозицій щодо їх ефективності використання на підприємстві).

Складність оцінки руху та інтенсивності використання основних засобів зумовлюється багатоаспектністю показників, використання яких є доцільним для проведення такого аналізу. Відповідно до засад системності та комплексності здійснено спробу коректного розмежування та виділення відповідних блоків показників щодо оцінювання ефективності використання основних засобів, зокрема:

1. Показники ефективності відтворення основних засобів:

- оцінка оновлення основних засобів – коефіцієнти: оновлення, вибуття і ліквідації, приросту, інтенсивності оновлення;

- оцінка технічного стану основних засобів – коефіцієнти: зношеності, придатності, середній термін експлуатації, співвідношення.

2. Показники ефективності використання основних засобів:

- узагальнюючі показники: фондovіддача, фондомісткість продукції, фондоозброєність праці, рентабельність основних засобів;

- оцінка використання активної частини основних засобів - коефіцієнти: екстенсивного використання устаткування, інтенсивного використання устаткування, середній термін експлуатації, співвідношення.

Показниками, що визначають ефективність використання основних засобів є: прибутковість; фондovіддача; рентабельність основних засобів. Алгоритм розрахунку відповідних показників наведено на рис. 1.

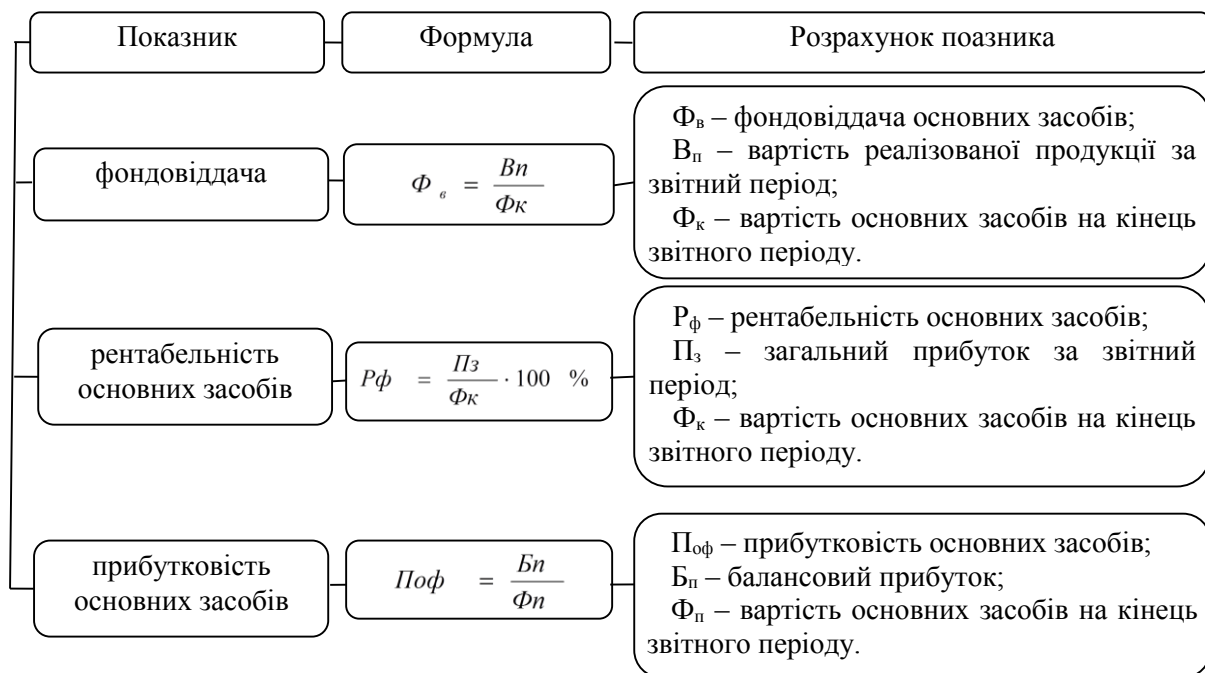

Рис. 1. Алгоритм розрахунку показників, що визначають ефективність використання основних засобів

Водночас, аналіз інвестицій в основні засоби включає: загальну оцінку інвестиційних потреб в основні засоби; вибір напрямів інвестиційної діяльності та інвестиційних проєктів в основні засоби підприємств; аналіз форм

інвестування та їх ризику; розробка заходів поліпшення інвестиційної діяльності підприємств.

Проблематика покращення функціонального стану основних засобів має важливе значення для інтенсифікації виробничого процесу. Наразі розрізняють інтенсивний та екстенсивний шляхи покращення функціонального стану основних засобів, характеристика яких наведена на рис. 2.

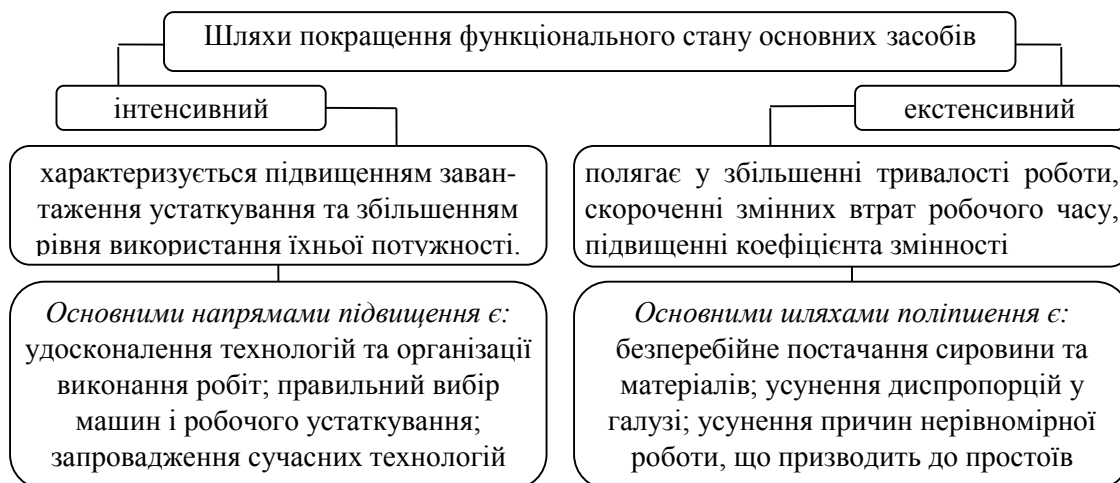

Рис. 2. Шляхи покращення функціонального стану основних засобів

Отже, у практичній діяльності підприємств використання запропонованих заходів уможлиблює збільшити обсяги виробництва готової продукції, підвищити показники фондовіддачі, а також збільшити величину чистого прибутку від реалізації продукції (виконання робіт та надання послуг), а відтак, і рентабельність основних засобів підприємства.

Список використаних джерел

1. Руденко А. І. Економка підприємства: навч. посібник. Мінськ, 1995. 425 с.
2. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Полтава: ПДАА, 2016. 432 с.

*** Науковий керівник - Ульянченко Л. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю Полтавської державної аграрної академії